

Elektroprivreda

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

godina XXXIII broj 342 Nikšić april 2013. ISSN 1805136

*Usvojena Politika
zaštite zdravlja i
bezbjednosti na radu
str. 6*

**AKT OD VELIKOG
ZNAČAJA ZA
ZAPOSLENE**

*INTERVJU:
Dr Miodrag
Gomilanović
str. 14*

**VRIJEME JE ZA
NOVI IZVOR
ENERGIJE**

*Sporazumni
prestanak radnog
odnosa uz
isplatu otpremnine
str. 7*

**KRAJNJI ROK ZA
PRIJAVU 10. MAJ**

**DVA DNEVNA I
MJESEČNI REKORD**

PREDSJEDNIK ODBORA DIREKTORA

Srđan Kovačević

IZVRŠNI DIREKTOR

Enrico Malerba

DIREKCIJA ZA ODNOS

SA JAVNOŠĆU

IZVRŠNI RUKOVODILAC

Rajko Šebek

rajko.sebek@epcg.com

RUKOVODILAC SEKTORA ZA

INTERNU KOMUNIKACIJU

Mitar Vučković

mitar.vuckovic@epcg.com

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Miodrag Vuković

miodrag.vukovic@epcg.com

REDAKCIJA:

Olivera Vulanović

olivera.vulanovic@epcg.com

Biljana Mitrović

biljana.mitrovic@epcg.com

KOMPJUTERSKA OBRADA:

Ivana Ilić

NASLOVNA STRANA:

Marko Burić

Adresa redakcije:

Ulica Vuka Karadžića 2 Nikšić

Telefoni: 040/204-131, 214-252

Fax: 040/214-252

E - mail: list.epcg@epcg.com

Web site: www.epcg.com

Izdavač: Elektroprivreda

Crne Gore AD Nikšić

Tiraž: 1800

SADRŽAJ

- Dva dnevna i mjesečni rekord **04-05**
Proizvodni rezultati u prvom kvartalu ove godine i iznad očekivanja
- Akt od velikog značaja za zaposlene **06**
Menadžment EPCG, usvojio Politiku zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu
- Krajnji rok za prijavu 10. Maj **07**
Na snazi nova Odluka o uslovima za sporazumni prestanak radnog odnosa uz isplatu otpremnine
- Ambiciozni planovi..... **08**
Zoran Rakočević, novoimenovani izvršni rukovodilac Direkcije za pravne poslove
- Čovjek je srž svakog posla **09**
predrag Krivokapić, novoimenovani izvršni rukovodilac Direkcije za ljudske resurse i organizaciju
- Kvalitetnije, organizovanije
i modernije **10**
Jovo Adžić, novoimenovani izvršni rukovodilac Direkcije za usluge
- Lakše, brže i uz brojne prednosti **11**
Plaćanje računa za utrošenu električnu energiju putem trajnog naloga i u Crnoj Gori
- Vrijeme je za novi izvor energije. **14-15**
INTERVJU: Dr Miodrag Gomilanović, nekadašnji predsjednik Upravnog odbora JEP EPCG
- Kratke vijesti..... **16-17**
- Investicijama protiv „uskih grla“ **18-19**
ED Herceg Novi
- Imao sam sreće sa poslom..... **22**
ŽIVOTNA PRIČA: Radovan Čalasan, VK mašinbravar u HE „Piva“ i dugogodišnji dobrovoljni davalac krvi
- Sve počelo u oktobru **23**
MLADI KOLEGA: dipl.el.ing. Danilo Rutešić, šef Službe elektro radova HE „Piva“
- Sliv rijeke Tare..... **24-25**
FELJTON: Monografija "Resursi površinskih voda Crne Gore", mr Slavko Hrvačević (VI)
- U očekivanju izvještaja za elektrane
na Drini i Limu **26**
Okrugli sto „Prekogranični uticaji hidroenergetskih objekata na Crnu Goru“, krajem marta u Podgorici

VODIČ KROZ VAŠ RAČUN

12

KORISNIČKI SERVIS

www.epcg.com

20

U ZNAKU STUDENATA

Zajednička Akcija DDK EPCG i Kluba „Studenti Nikšića“

POTENCIJAL OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE U CRNOJ GORI

28

POVEĆATI ENERGETSKI
POTENCIJAL

Seminar o obnovljivim izvorima energije

Povećati energetske potencijale..... 28
Seminar o obnovljivim izvorima energije

Energija i održivost 29
STRUČNI PRILOG: Luka Vučinić, dipl.ing.geologije za hidrogeologiju

Sačuvajmo prirodu od nas samih..... 30
Dan planete Zemlje

Surfujući internetom..... 31

Alergija - epidemija XXI vijeka..... 36-37
Savjeti ljekara: Prim.dr Slobodan Vranješ, specijalista pedijatrije i magistar alergologije

Na početku, šampionski..... 39
Šahovski klub "Elektroprivreda"

Nagradna igra 40

Preporuka Gradske knjižare 42

Razonoda..... 43

38

IDEMO U FINALE!

Who See Klapa, predstavnik Crne Gore sa Ninom Žižić na Eurosongu

32

BISER MEĐU PLANINSKIM
DIVOVIMA

Moja domovina: Bukumirsko jezero

Proizvodni rezultati u prvom kvartalu ove godine i iznad očekivanja

DVA DNEVNA I MJESEČNI REKORD

- Hidroelektrane znatno premašile proizvodne rezultate iz prva tri mjeseca prošle godine.- Termoelektrana bila na nivou planirane proizvodnje.- Zahvaljujući, u prvom redu, snazi dotoka, HE "Perućica" u martu premašila mjesečni proizvodni rekord iz decembra 2008, a o maksimalnoj pogonskoj spremnosti crnogorskih hidroelektrana govore i dnevni proizvodni rekordi. - U prvom kvartalu ove, u odnosu na plan, uvezeno 23 odsto više električne energije.

O bilne padavine u prvi plan isturile su hidroenergetske objekte, koji su u prva tri mjeseca ove godine, došli do punog izražaja. Ukupno je proizvedeno 1196,81 GWh električne energije, 19 odsto iznad plana, odnosno 70 odsto više u odnosu na prošlogodišnje ostvarenje u prvom kvartalu.

Ovo se posebno odnosi na najstariju crnogorsku veliku elektranu koja je proizvodnjom od skoro 540 GWh električne energije, plan za prvi kvartal prebacila 63 odsto, dok je u odnosu na prva tri mjeseca prošle godine proizvodni rezultat premašen, čak, 239 odsto.

KILIBARDA: Najbolja potvrda odlične pogonske spremnosti HE „Perućica“ je podatak da svih sedam agregata, duže od stotinu dana, radi maksimalnom snagom, bez zastoja. To, kao i činjenica da su akumulaciona jezera na maksimalnom nivou, daju mi za pravo da vjerujem da ćemo i u drugom kvartalu 2013. godine ostvariti odličnu proizvodnju, a realno je očekivati da već do početka remonta ostvarimo godišnji proizvodni plan

S obzirom da su akumulaciona jezera na maksimalnom nivou, direktor HE "Perućica", **Mirko Kilibarda**, očekuje da će se izuzetni rezultati nastaviti i tokom drugog kvartala, a realnom ocjenjuje i mogućnost da se već do godišnjeg remonta, početkom avgusta, ispuni i godišnji proizvodni plan.

Više nego uspješan početak godine, prema riječima direktora HE "Perućica", itekako je vezan i za odličnu pogonsku spremnost postrojenja koja je omogućila da se maksimalno iskoristi snaga dotoka. Svih sedam agregata, podsjeća Kilibarda, duže od stotinu dana, radi maksimalnom snagom, bez zastoja.

-Izuzetno povoljnu hidrološku situaciju u prvom kvartalu tekuće godine dočekali smo sa maksimalnom pogonskom spremnošću, pa nije neobičan podatak da smo baš u tom periodu ostvarili najbolji proizvodni rezultat u jednom danu u istoriji elektrane. Bio je to 24. mart, a mjesec mart po rezultatima proizvodnje ujedno je bio i najbolji mjesec od početka rada HE „Perućica“, naglašava Mirko Kilibarda.

I zaposleni u HE "Piva" potrudili su se da prva tri ovogodišnja mjeseca proteknu u znaku rekordne dnevne proizvodnje od 8,155 GWh električne energije i to na 27.mart-Dan HE "Piva", dok su proizvodni plan za mart premašili 47 odsto.

Zaposleni u HE "Piva" potrudili su se da prva tri ovogodišnja mjeseca proteknu u znaku rekordne dnevne proizvodnje od 815 GWh električne energije i to na Dan hidroelektrane, dok su proizvodni plan za mart premašili 47 odsto.

Enrico Malerba, izvršni direktor EPCG

OBEĆAVAJUĆI POČETAK GODINE

Rezultati ostvareni na početku 2013. godinedaju za pravo da optimistički prognoziramo poslovanje EPCG u budućem periodu. Obaranje rekorda u proizvodnji, u hidroelektranama, planirani obim proizvodnje u termoelektrani, smanjenje uvoza, činjenice su koje ohrabruju, a što nije bio slučaj u prethodne dvije godine.

Nastavićemo kontinuirano da investiramo u distributivnu mrežu i proizvodnju električne energije, sa akcentom na strateški projekat „Unapređenje sistema mjerenja u distribuciji“. Smanjenje gubitaka u distributivnoj mreži, proizvodnja u stabilnom okruženju proizvodnih objekata, biće prioritet. U narednom periodu, nastavićemo intenzivno da radimo i na povećanju stope naplate, a u okviru projekta „Korisnički servis“ posebnu pažnju

posvetićemo našem odnosu sa kupcima i razvoju posebnih programa lojalnosti za članove „Zlatnog tima“. Nastojaćemo da osmislimo i posebne akcije kojima ćemo pokušati da što veći broj naših kupaca uvedemo u redovne tokove plaćanja. Jer, povećanje naplate utrošene električne energije neophodno jekako bi osigurali budućnost i razvoj Elektroprivrede. Svjesni smo da je stopa naplate računa za električnu energiju u Crnoj Gori vrlo kompleksna i duga priča. I mi to veoma dobro razumijemo. Razvoj i modernizacija EPCG mora biti podržana i iz tog ugla, zato smo i intenzivirali specijalne programe za ciljane grupe neplatiša. Takođe, pozitivni impuls mora biti podržan dodatnim naporima i efikasnošću svih zaposlenih u kompaniji. Njihova posvećenost da obave posao na najbolji mogući način biće od ključnog značaja za dalje jačanje pozicije EPCG. Stoga, svi mi trebalo bi da doprinesemo i podržimo pozitivan trend i da napravimo neke dodatne, proaktivne akcije i korake u cilju zajedničkog doprinosa našim poslovnim rezultatima

I pored činjenice da je nivo akumulacije bio znatno iznad planiranog (oko 200 GWh), morali smo da ispoštujemo zahtjeve EPS-a, u čijem sistemu radimo na osnovu dugoročnog Ugovora o poslovno - tehničkoj saradnji, tako da smo do kraja marta proizveli oko 270 GWh električne energije ili 95 odsto planiranih količina za prvi kvartal ove godine, navodi direktor HE „Piva“, **Milan Radović**.

Radović ističe izuzetnu pogonsku spremnost i zalaganje zaposlenih i najavljuje investicione poduhvate koji će povećati snagu agregata i pouzdanost rada tog hidroenergetskog kapaciteta koji u ukupnoj proizvodnji učestvuje oko 30 odsto.

-Trenutno u HE „Piva“ je aktuelan projekat revitalizacije, odnosno rekonstrukcije i modernizacije elektrane, koji obuhvata dio hidromašinske i elektro opreme, kao i rekonstrukciju opreme za monitoring brane Mratinje. Time će se povećati pogonska spremnost i pouzdanost rada, kao i snaga agregata i produžiti životni vijek elektrane, te smanjiti osnovni troškovi. U sklopu projekta trenutno se rekonstruiše i modernizuje dio elektro opreme, ističe Radović. Rezultatima energetske objekata, u prva tri ovogodišnja mjeseca, zadovoljan je i vršilac dužnosti direktora FC „Proizvodnja“, **Roberto Castelano**, koji podsjeća da su hidroelektrane značajno premašile proizvodne planove iz prva tri mjeseca prošle godine

te da je termoelektrana proizvela planirane količine električne energije za taj period.

-Dobri dotoci omogućili su, prije svega, hidroelektrani „Perućica“ da u martu obori mjesečni rekord iz decembra 2008. godine, a vrijedni pažnje su i dnevni proizvodni rekordi obje crnogorske velike hidroelektrane. I termoelektrana je bila na nivou plana. To, ustvari govori o odličnoj pogonskoj spremnosti naših elektroenergetskih objekata i uliva samopouzdanje da ćemo do kraja godine ne samo ispuniti nego i premašiti zacrtane ciljeve, ponosno ističe Roberto Castelano.

Izuzetni proizvodni rezultati omogućili su znatno manji uvoz električne energije. Tako je prema podacima Sektora za upravljanje energijom, u prva tri ovogodišnja mjeseca uvezeno svega 31,65 GWh električne energije u odnosu na 335,03 GWh uvezenih tokom istog perioda prošle godine. Istovremeno, u periodima kada se pojavljivao višak u sistemu izvezeno je 211,15 GWh električne energije, 23 odsto više u odnosu na planirane količine za prvi kvartal.

Mitar VUČKOVIĆ

TERMoeLEKTRANA UŠLA U REMONT

Godišnji remont TE „Pljevlja“, iako planiran za sredinu maja, počeo je 26. aprila i trajaće do 10. juna.

Vršilac dužnosti direktora FC Proizvodnja, Roberto Castelano, objasnio je da su, dobra hidroglogija i stabilnost u snabdijavanju cjelokupnog tržišta električnom energijom, omogućili da remont počne prije planiranog roka.

-Radovi su rezultat prethodnog ispitivanja stanja opreme. Vrijednost remonta je oko četiri miliona eura, a pored tipskih remontnih poslova, obuhvatiće i završetak već započete modernizacije dopreme uglja i mazutne stanice, kao i početak rekonstrukcije djelova kotlovske postrojenja, istakao je Roberto Castelano.

Podsjetimo, prošle godine, izveden je kapitalni remont bloka TE „Pljevlja“, vrijedan oko osam miliona eura, a o kvalitetu remontnih radova najbolje svjedoči stabilan rad tog energetske objekta u prethodnom periodu.

Menadžment EPCG, usvojio Politiku zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu

AKT OD VELIKOG ZNAČAJA ZA ZAPOSLENE

Stručna služba Direkcije za zaštitu na radu počela posao na definisanju i procjeni rizika za svako radno mjesto u kompaniji. - Provjereni uslovi rada u TE „Pljevlja“, a uskoro će i u velikim hidroelektranama. - Formiran stručni tim i izabrane metode za izradu procjene nivoa rizika koja će biti sprovedena u pet faza.

Usvajanjem „Politike zaštite zdravlja i bezbjednosti na radu“, menadžment kompanije napravio je veoma značajan korak na daljem unapređivanju nivoa bezbjednosti na radu i zaštiti zdravlja zaposlenih u Elektroprivredi Crne Gore.

Potpis na taj izuzetno važan dokument za zaposlene stavio je, krajem marta, izvršni direktor, **Enriko Malerba**.

U energetsom sektoru rade se teški, rizični i odgovorni poslovi i realizacija ove politike je, prema riječima izvršnog rukovodioca Direkcije za sistem kvaliteta, zaštitu na radu i zaštitu životne sredine, **Milana Marjanovića**, usmjerena ka postizanju odgovarajućeg nivoa bezbjednosti zaposlenih na radnim mjestima, kao i očuvanju zdravlja svakog zaposlenog u kompaniji.

Marjanović navodi da je stručna služba zaštite na radu već krenula u izradu akata za procjenu rizika, a „prvi korak“ bilo je tzv. „snimanje“ radnih uslova u TE „Pljevlja“.

- Želimo da definišemo rizike svakog radnog mjesta da bismo spriječili povređivanja ili ih, pak, sveli na najmanji mogući nivo. Nakon Pljevalja slijedi nam „snimanje“ radnih uslova u hidroelektranama: „Piva“ i „Perućica“, a nakon toga i u ostalim djelovima EPCG. Moram istaći da smo u Pljevljima naišli na izuzetnu podršku zaposlenih, koji su nam pomogli da planirane aktivnosti uradimo kvalitetno, ističe Marjanović.

Nakon obilaska svih radnih mjesta i prikupljanja potrebnih podataka uradiće se pisani akt o procjeni opasnosti i štetnosti, odnosno rizika od povreda na radu ili

oštećenja zdravlja, što predstavlja osnovni dokument u oblasti zaštite na radu.

- Izabrali smo postupak izrade Akta za procjenu rizika, u skladu sa svjetski priznatim metodama KINNEY i SME, poštujući zahtjeve standarda OHSAS 18001. Procjenu ćemo sprovesti u pet faza. To znači da ćemo, nakon izvršenih priprema za posao procjene rizika, prikupljati i analizirati podatke, zatim utvrđivati opasnosti i štetnosti, procjeniti nivo rizika i utvrditi mjere za otklanjanje i smanjenje istih. Na kraju obavezni smo da uradimo zaključak i dostavimo izvršnom direktoru Akt na usvajanje, objašnjava Milan Marjanović.

Miodrag VUKOVIĆ

Milan Marjanović

Nakon obilaska svih radnih mjesta i prikupljanja potrebnih podataka uradiće se pisani akt o procjeni opasnosti i štetnosti, odnosno rizika od povreda na radu ili oštećenja zdravlja, što predstavlja osnovni dokument u oblasti zaštite na radu..

POLITIKA

ZAŠTITE ZDRAVLJA I BEZBJEDNOSTI NA RADU

Zbirno, očuvanje naše sposobnosti i bezbjedne uslove rada za zaposlene, izvodiće radnici i posjetilaci, nakon odobrenja svatko svojim stručnim nadležnostima koje realizuje kroz:

- Uspostavljanje, prijem, stalno preispitivanje i poboljšanje sistema upravljanja zaštitom zdravlja i bezbjednosti na radu, u skladu sa standardom OHSAS 18001;
- Postovanje zakonskih zahtjeva i preporuka međunarodnih organizacija u vezi sa zdravljem i bezbjednošću na radu;
- Kontinualno i plansko obrazovanje, obuka i motivacije za stvaranje produktivnih i ostalih poslova i aktivnosti na najbezbjedniji mogući način;
- Preduzimanje preventivnih i konkretnih mjera za eliminisanje odnosno smanjenje rizika od identifikovanih opasnosti i štetnosti koje mogu dovesti do povreda na radu, profesionalnih oboljenja i bolesti u vezi sa radom;
- Organiziranje pregleda i ispitivanja opreme za rad, sredstava i opreme lične zaštite na radu i redovna kontrola uslova radne sredine;
- Stalno ispitivanje programa prevencije invaliditeta, lječenja i rehabilitacije, kao i uticaja na zdravlje i bezbjednost zaposlenih;
- Otvorena i iskrena komunikacija sa zaposlenima.

Bezbjednost na radu i zdravlje zaposlenih je prioritet u sprovođenju ljudskih resursa. Svjesni da radimo teški poslove, aktima o procjeni rizika definišemo svako radno mjesto da bi spriječili povrede na radu, profesionalna oboljenja i bolesti u vezi sa radom.

Nad ovi je da u tome budemo najbiji.

U Niš, 14.03.2013. godine

STRUČNI TIM ZA PROCJENU RIZIKA

Direkcija za sistem kvaliteta, zaštitu na radu i zaštitu životne sredine formirala je stručni tim za procjenu rizika, koji predvodi Milan Marjanović – stručno lice ZNR, a članovi su: **Brano Milošević** – stručno lice ZNR i predstavnik sindikata, **Marina Gavrilović** – stručno lice ZNR, **Ljubiša Jocić** – stručno lice ZNR, **Dara Radonjić** – stručno lice ZNR, **Goran Nikčević** – stručno lice ZNR, **Milorad Terzić** – stručno lice ZNR, **Dragan Mitrović** – stručno lice ZNR, **Zoran Perović**, **Duško Gačević**, **Boris Ostojić**, **Vladimir Kilbarada**, **Rajko Roganović**, **Zoran Radulović** i **Senka Miličić**. Uskoro će se ovom timu pridružiti i ljekar, specijalista medicine rada.

Na snazi nova Odluka o uslovima za sporazumni prestanak radnog odnosa uz isplatu otpremnine

KRAJNJI ROK ZA PRIJAVU 10. MAJ

Pravo na sporazumni odlazak iz kompanije imaju zaposleni na neodređeno vrijeme koji na dan donošenja Odluke nijesu navršili 64 godine starosti i imaju najmanje 10 godina staža u EPCG. Uslov je i da nemaju materijalnih obaveza prema kompaniji te da protiv njih nije pokrenut disciplinski postupak ili otkaz Ugovora o radu. Uz sve to, potrebna je i saglasnost izvršnog rukovodioca Funkcionalne ili Operativne cjeline kojoj zaposleni organizaciono pripada.

U odnosu na prethodnu Odluku koja je proistekla iz Sporazuma sa Sindikalnom organizacijom zaposlenih, krajem septembra prošle godine, kada se iznos otpremnine kratao između 14 hiljada i 22 hiljada eura, ovoga puta zaposleni zainteresovani za sporazumni prestanak radnog odnosa mogu računati na otpremninu u rasponu od 13 hiljada do maksimalno 20 hiljada eura.

Izvršni rukovodilac Direkcije za razvoj ljudskih resursa i organizacije, **Predrag Krivokapić**, pojašnjava da su kao osnovica za obračun otpremnine uzete 24 prosječne zarade zaposlenog, šest mjeseci prije donošenja Odluke.

Zahtjev za sporazumni prestanak radnog odnosa, radnici koji ispunjavaju uslove propisane najnovijom Odlukom koja je, podsjetimo, stupila na snagu 29. marta mogu da podnesu najkasnije do 10. maja ove godine.

Pravo na sporazumni odlazak iz kompanije imaju zaposleni na neodređeno vrijeme koji na dan donošenja Odluke nijesu navršili 64 godine starosti i imaju najmanje 10 godina staža u EPCG. Uslov je i da nemaju materijalnih obaveza prema kompaniji te da protiv njih nije pokrenut disciplinski postupak ili otkaz Ugovora o radu. Uz sve to, potrebna je i saglasnost izvršnog rukovodioca Funkcionalne ili Operativne cjeline kojoj zaposleni organizaciono pripada.

Aktuelna Odluka je treća i posljednja Odluka ovoga tipa, koja za zaposlenima omogućava da pod povoljnim uslovima, odnosno uz odgovarajuću otpremninu sporazumno napuste kompaniju.

-Mislim da je to i razlog primjetnog interesovanja zaposlenih za zaključivanje Sporazuma o prestanku radnog odnosa uz isplatu otpremnine, ističe Krivokapić uz konstataciju da se dnevno obavi i po nekoliko intervjua za zainteresovanim radnicima.

Ipak, prema riječima izvršnog rukovodioca Direkcije za razvoj ljudskih resursa i organizacije, za sada je još rano govoriti o očekivanjima i broju zaposlenih koji će zaključiti Sporazum.

Mitar VUČKOVIĆ

**POSTANITE
I VI
ČLAN
ZLATNOG
TIMA**

Zoran Rakočević, novoimenovani izvršni rukovodilac Direkcije za pravne poslove

AMBICIOZNI PLANOVI

U Direkciji za pravne poslove u toku su intezivne aktivnosti na realizaciji prioriternih poslova te Direkcije, prema planu koji je prezentovan menadžmentu Društva i novoj Proceduri o funkcionisanju Direkcije za pravne poslove čije donošenje je u toku.

Odbor direktora EPCG AD Nikšić imenovao je nedavno za izvršnog rukovodioca Direkcije za pravne poslove, **Zorana Rakočevića**, dipl.pravnika, koji je u prethodnom periodu obavljao poslove izvršnog rukovodioca Direkcije za ljudske resurse i organizaciju. Na istoj sjednici Odbor direktora imenovao je i sastav i usaglasio strukturu menadžmenta u Direkciji za pravne poslove.

Kao jedan od prioriternih zadataka novi izvršni rukovodilac najavljuje agilnije aktivnosti u naplati utuženih potraživanja, po osnovu redovnog duga i duga za neovlašćeno utrošenu električnu energiju, što podrazumijeva direktnu komunikaciju sa predsjednicima nadležnih sudova i izvršnim sudijama radi ubrzanja izvršnog postupka.

- U fazi smo donošenja Procedura o obezbjedjivanju potraživanja po osnovu duga za utrošenu električnu energiju i naplati duga za neovlašćeno utrošenu električnu energiju. Direkcija je već ostvarila kontakte sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i tužilačkom organizacijom radi efikasnijeg krivično pravnog gonjenja nastalog us-

ljed radnji na štetu EPCG AD Nikšić, kaže Rakočević.

U Direkciji je, dodaje Rakočević, u toku i analiza sudskih sporova u kojima se Društvo pojavljuje kao tužena strana, pa su pripremljene procedure i Uputstvo za naknadu šteta čijom primjenom se očekuje manji broj tužbi protiv Društva, a time i smanjenje sudskih troškova koji prate ovakve sporove.

-Nastojaćemo da u početnoj fazi spora donesemo odgovarajuću odluku kojom će se spor okončati sudskim ili vansudskim poravnanjima, dodaje Rakočević.

U Direkciji za pravne poslove najavljuju brzu i sveobuhvatnu analizu funkcionisanja postojeće organizacije, kao i analizu blagovremenosti i kvaliteta izvršavanja poslova svih zaposlenih u toj Direkciji, od čega će zavisiti i eventualni prijedlog promjena i korekcije u organizaciji same Direkcije kroz konkretnu izmjenu akta o organizaciji i akta o sistematizaciji radnih mjesta.

- Sačinili smo i operativni plan aktivnosti na usaglašavanju podataka o nepokretnostima Društva uknjiženim u poslovnim knjigama Društva i podataka u katastarskim operativima sa stvarnim stanjem, tako da su na ovom planu aktivnosti maksimalno intezivirane, navodi Rakočević.

Donošenjem Procedure o funkcionisanju Direkcije za pravne poslove

stvorene su pretpostavke za blagovremeno obavljanje poslova sudske prakse i kvalitetno i blagovremeno pružanje pravne podrške svim djelovima Društva, zaključuje na kraju izvršni rukovodilac te Direkcije, Zoran Rakočević.

Miodrag VUKOVIĆ

U Direkciji najavljuju brzu i sveobuhvatnu analizu funkcionisanja postojeće organizacije, kao i analizu blagovremenosti i kvaliteta izvršavanja poslova svih zaposlenih u toj Direkciji, od čega će zavisiti i eventualni prijedlog promjena i korekcije u organizaciji same Direkcije kroz konkretnu izmjenu akta o organizaciji i akta o sistematizaciji radnih mjesta.

BIOGRAFIJA

Zoran Rakočević, rođen je 1956. godine u Podgorici, gdje je završio društveno-jezički smjer gimnazije „Sloboda Škerović“. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Podgorici. Prvi radni angažman Rakočević je imao u ZZ „Podbišće“, gdje je bio rukovodilac Poslovnog centra Novi Sad. Nakon toga 1985. godine prelazi u našu kompaniju i to prvo na mjesto sekretara organa upravljanja RO „Elektrodistribucija SRCG“. Potom je od 1991. do 2005. godine bio šef Odjeljenja stručno-administrativnih poslova, od 2005. do 2009. šef Službe za pravne, kadrovske i opšte poslove, a nakon toga biva imenovan na mjesto direktora Sektora pravne, kadrovske i opšte poslove. Rakočević je u periodu od 2008-2011. godine bio predsjednik Odbora direktora Parking servisa Podgorica i član Odbora direktora JP „Tržnice i pijace“ Podgorica. Prije imenovanja za izvršnog rukovodioca Direkcije za pravne poslove, Rakočević je kratko bio izvršni rukovodilac Direkcije za ljudske resurse i organizaciju. Oženjen je i otac dvoje djece.

Predrag Krivokapić, novoimenovani izvršni rukovodilac Direkcije za ljudske resurse i organizaciju

ČOVJEK JE SRŽ SVAKOG POSLA

U planu je donošenje određenog broja pravilnika i internih procedura, kojima će se bliže urediti i poboljšati funkcionisanje pojedinih oblasti rada u EPCG.

BIOGRAFIJA

Predrag Krivokapić, rođen je u Nikšiću, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao na Pravnom fakultetu u Podgorici. Pripravnički staž odradio je u HE "Piva", gdje je nakon toga bio Referent za radne, kadrovske, stambene i imovinsko pravne poslove. U Glavnu direkciju za ljudske resurse raspoređen je 2010. godine. Do imenovanja za izvršnog rukovodioca Direkcije za ljudske resurse i organizaciju, radio je kao referent za ljudske resurse, zatim specijalista za radne odnose i rukovodilac Sektora za radne odnose. Oženjen je i ima kćerku Simonu.

U Glavnoj direkciji za ljudske resurse i opšte poslove realizovan je, niz aktivnosti na donošenju novog Pravilnika o organizaciji i Pravilnika sistematizaciji radnih mjesta EPCG te Pravilnika o rješavanju stambenih potreba zaposlenih, a zaključen je i novi Kolektivni ugovor EPCG, usaglašen sa Sindikalnom organizacijom zaposlenih.

Novoimenovani izvršni rukovodilac Direkcije za ljudske resurse i organizaciju u okviru Glavne direkcije za ljudske resurse, **Predrag Krivokapić**, ističe da toj Direkciji u narednom periodu predstoje intezivne aktivnosti na izradi brojnih programa, planova i izvještaja koji su od vitalnog značaja za uspješan rad zaposlenih.

-Čovjek je srž svakog posla, pa samim tim i njegov rad najvažniji faktor za uspjeh svake Kompanije. I zato je veoma važno da se iz svakog zaposlenog izvuče maksimum, odnosno da na pravom mjestu bude pravi čovjek, tačnije da zaposleni bude dobro raspoređen na osnovu sposobnosti, sklonosti i motivisanosti za rad. Važno je efikas-

no koristiti ljudske potencijale, motivisati zaposlene, eliminisati odsustva, kao i promovisati koncept stalnog usavršavanja, naglašava Krivokapić.

Novoimenovani izvršni rukovodilac Direkcije za ljudske resurse i organizaciju najavljuje i donošenje određenog broja pravilnika i internih procedura, kojima će se bliže urediti i poboljšati funkcionisanje pojedinih oblasti rada u EPCG, kao i planova obuke i stručnog usavršavanja i osposobljavanja zaposlenih, što je, kako kaže, obavezan i permanentan zadatak.

Imenovanje na ovo radno mjesto za Krivokapića predstavlja prvenstveno veliku obavezu i odgovornost da u maksimalnoj mjeri, zajedno sa svim kolegama iz Direkcije, doprinese razvoju i implementaciji svih relevantnih aktivnosti koje će se u narednom periodu sprovesti u Glavnoj direkciji za ljudske resurse, odnosno Direkciji za ljudske resurse i organizaciju.

-Više sam nego siguran da ćemo odgovornim i nadahnutim odnosom ostvariti sve postavljene ciljeve u skladu sa utvrđenom dinamikom, kaže na kraju Predrag Krivokapić.

Miodrag VUKOVIĆ

Jovo Adžić, novoimenovani izvršni rukovodilac
Direkcije za usluge

KVALITETNIJE, ORGANIZOVANIJE I MODERNIJE

Odbor direktora EPCG, početkom aprila, za izvršnog rukovodioca Direkcije za usluge, imenovao je **Jova Adžića**, dosadašnjeg šefa Službe za fakturisanje i naplatu industrijskih i komercijalnih kupaca OJ Snabdijevanje Podgorica. Direkciju za usluge u kojoj je angažovano 219 zaposlenih konstitušu: Sektor za opšte usluge i Sektor za održavanje i obezbjeđenje objekata. Sektoru za opšte usluge povjereni su administrativni poslovi, kao i usluge prevođenja, voznog parka i kateringa, dok Sektor za održavanje i obezbjeđenje objekata pruža dvije vrste usluga koje su sadržane u samom njegovom nazivu. Inače, do sada su ta dva Sektora funkcionisala kao dvije nezavisne Direkcije.

Novoimenovani izvršni rukovodilac Direkcije za usluge, već na početku najavljuje da će prvi i osnovni cilj biti dostizanje optimalnog nivoa kvaliteta usluga, što podrazumijeva maksimalnu posvećenost i angažovanost svih zaposlenih u toj Direkciji, počev od, kako je naglasio, izvršnog rukovodioca preko rukovodioca Sektora i šefova Službi.

Samo tako ćemo biti u prilici da utvrdimo pojedinačne doprinose u uspješnoj realizaciji ciljeva, ali i odgovornost za eventualne propuste, ističe Adžić.

Adžić naglašava da Direkciji za usluge predstoji, zaista, puno posla.

-U planu je reorganizacija administrativnih poslova i njihovo prilagođavanje modernom načinu poslovanja. Očekuje nas i veoma obiman posao sortiranja, klasifikacije i deponovanja arhivske građe, te usaglašenje arhivskih poslova sa novom organizacijom pojedinih djelova Društva. Tu, prije svega, mislim na reorganizaciju FC Distribucija i FC Snabdijevanje, ističe Adžić.

Planirano je i postepeno uvođenje elektronske evidencije prisutnosti na radu, svuda gdje to do sada nije urađeno, dok u saradnji sa Direkcijom za sistem kvaliteta, zaštite na radu i zaštite životne sredine, predstoji i uvođenje sistema video nadzora.

Ipak, posebna pažnja, kako navodi Adžić, posvetiće se održavanju objekata, kako bi se na taj način obezbijedili bolji uslovi rada i uticalo na poboljšanje imidža kompanije.

Treba, takođe, istaći da je proces stručnog osposobljavanja zaposlenih koji se bave poslovima zaštite

imovine i objekata za potrebe FC Proizvodnja gotovo završen, tako da uskoro predstoji i stručno osposobljavanje zaštitara i iz drugih djelova Društva. Sistem obezbjeđenja objekata uskladen je sa Zakonom o zaštiti lica i imovine, a EPCG je, u prethodnom periodu, uspjela da obezbijedi potrebne dozvole i licence, za šta treba pohvaliti nosioce aktivnosti, navodi Jovo Adžić.

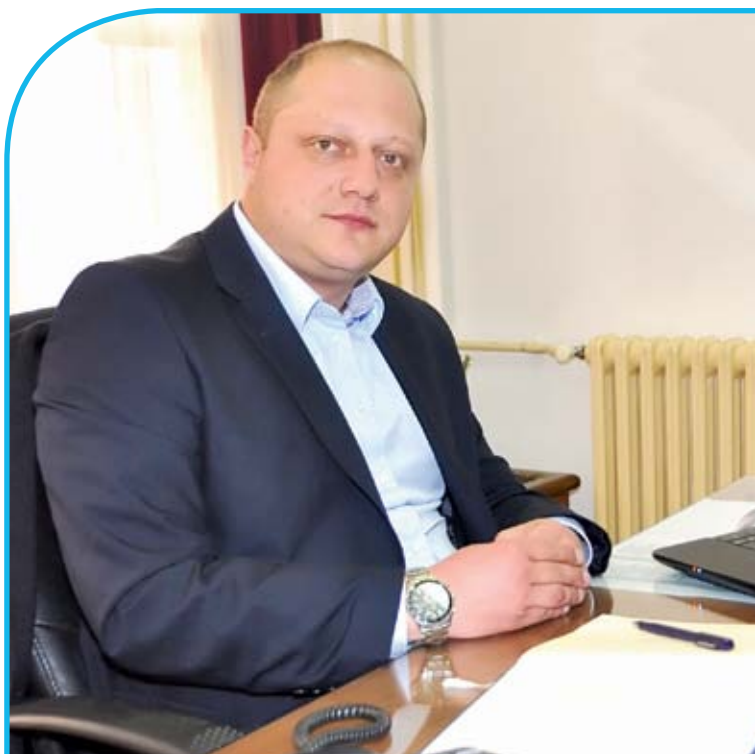
Uprkos tome što je djelatnost Direkcije za usluge u kompaniji kakva je EPCG sporedna, Adžić naglašava njen značaj u cjelokupnom poslovanju EPCG, i podsjeća na poslovicu da je „lanac čvrst koliko i svaka njegova karika“.

Miodrag VUKOVIĆ

BIOGRAFIJA

Jovo Adžić, rođen je 1978. godine u Beogradu. Osnovnu školu završio je u Plužinama, a srednju u Nikšiću. Prvo zaposlenje bilo mu je 1998. u Upravi prihoda Crne Gore - Filijala Plužine, kao referent za naplatu poreza i poreski izvršitelj, gdje ostaje do 2000. godine. Tokom 2000. i 2001. godine, za vrijeme studiranja u Beogradu, radio je kao komercijalista u preduzećima Magros Beograd i Zintex. Nakon završetka studija, krajem 2003. godine, počinje da radi u EPCG(ED Podgorica), prvo po Ugovoru o djelu, a nakon toga kao pripravnik. U stalni radni odnos primljen je poslije odrađenog pripravničkog staža, na radno mjesto komercijaliste. U ED Podgorica je obavljao poslove: šefa Odjeljenja za komercijalne poslove; šefa Odjeljenja za planiranje, nabavku i kontrolu; šefa Službe za komercijalne poslove, izvještavanje i osiguranje, šefa Odjeljenja za planiranje, izvještavanje, nabavku, osiguranje i kontrolu i šefa Odjeljenja za finansije i računovodstvo. Od 01.12.2009 – 01.03.2013. godine bio je šef Službe za fakturisanje i naplatu industrijskih i komercijalnih kupaca u OJ Snabdijevanje Podgorica. Postdiplomske studije „Preduzetnička ekonomija“ završio je na Fakultetu za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis Univerziteta „Donja Gorica“. Magistarski rad na temu „Značaj i funkcija osiguranja imovine elektroprivrednih preduzeća na primjeru EPCG“ odbranio je u februaru 2012.

Završio je i Školu za omladinske lidere u organizaciji Crvenog krsta Jugoslavije, Školu za političke lidere u organizaciji američkog NDI (National Democratic Institute), Školu za politički marketing, takođe u organizaciji NDI i Specijalistički kurs za unapređenje organizacije rada i prevazilaženje konflikata. Član je saveza ekonomista Crne Gore. Dugogodišnji je volonter Crvenog krsta i dobrovoljni davalac krvi. Oženjen je.

Plaćanje računa za utrošenu električnu energiju putem trajnog naloga i u Crnoj Gori

LAKŠE, BRŽE I UZ BROJNE PREDNOSTI

Menadžeri u Elektroprivredi Crne Gore otvorili, tokom aprila, trajne naloge kod svojih banaka za plaćanje utrošene električne energije, a kompanija će uskoro lansirati i plan aktivnosti sa ciljem promovisanja te usluge kod korisnika.

Trajni nalog, najrasprostranjeniji je način plaćanja računa za utrošenu električnu energiju u razvijenim evropskim zemljama, s obzirom da ne zahtijeva besmisleno gubljenje vremena, a istovremeno obezbjeđuje redovno plaćanje računa i povoljnosti koje iz toga proističu. Pored kupaca, i kompanija je u prednosti s obzirom da može da planira dolazeće uplate te da znatno smanji kašnjenja i neplaćanja. I bankarski sistem u Crnoj Gori, konačno, nudi klijentima opciju „trajnog naloga“ – uslugu koja omogućava ovlašćeno plaćanje glavnih mjesečnih tekućih troškova (komunalije, rentu, rate kredita...) na kontrolisan i automatizovan način.

EPCG smatra da je „trajni nalog“ veoma važan element u modernizaciji usluga koje pružamo klijentima, ali i za zaštitu potraživanja kompanije. Menadžeri u EPCG, prvi će iskoristiti povoljnosti ovoga načina plaćanja, a ne se konkretno odnose na pet do 10 odsto popusta na iznos mjesečne fakture.

Ukoliko se opredijelite da račune za utrošenu električnu energiju plaćate putem trajnog naloga, potrebno je da u svojoj ban-

ci podnesete Zahtjev za otvaranje trajnog naloga i priložite kopiju računa za utrošenu električnu enegiju. Čitava procedura ne traje duže od petnaest minuta.

Banka preuzima obavezu da svakog prvog u mjesecu informiše EPCG o klijentima koji su otvorili trajni nalog za plaćanje fakture za utrošenu električnu energiju. Sa druge strane, EPCG će do osmog u mjesecu ban-

ci dostaviti fajl sa iznosima koji trebaju da se prenesu sa tekućih računa kupaca koji imaju trajni nalog. Poslije dostavljanja pomenutog fajla, banka će naznačene iznose skinuti sa redovnih računa osoba koje imaju trajni nalog (svakog dana do 25. u mjesecu, uz pretpostavku da na računima ima dovoljno sredstava).

Mitar VUČKOVIĆ

epcg
Elektroprivreda Crne Gore
AD Nikšić

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić
Vuka Karadžića 2
81400 NIKŠIĆ
Crna Gora
FC Snabdjevanje
Organizaciona jedinica Nikšić 15
Telefon: +382 040 212 914
Zbro račun OJ Nikšić 535-1631-36
IB: 62002230

Centar za kontakt sa klijentima
Sve informacije možete dobiti besplatno putem našeg broja
19100
od 08h do 16h

Ukoliko želite saznati više informacija o prekidu napajanja ili prijavi kvar pozovite
052 361 571
od 08h do 16h

Vaš račun za električnu energiju za 02/2012

Poštanski kod xxx
Marković Marko
Adresa: Nepoznata

Pretplatni/naplatni broj xxx
Broj brojlara xxx

Čitački kod xxx
Poziv na broj xxx

Istorija potrošnje (u kWh)				
Tarifa	Novo stanje brojila	Prethodno stanje brojila	Potrošnja Jan. 2012	Potrošnja Jan. 2011
aktívna energija	VT 74289	74234	55	165
reaktívna energija	MT 85570	85294	276	200

VT - Vila tarifa MT - Mjese tarifa

Postovani/a,

Pred Vama je novi obrazac računa za utrošenu električnu energiju u inoviranom formatu, mnogo jednostavniji i pregledniji od dosadašnjeg. U želji da zaštitimo Vašu privatnost, shodno Zakonu o zaštiti ličnih podataka, račun ćemo Vam ubuduće dostavljati u zatvorenoj koverti.

U narednom periodu blagovremeno ćemo Vas obavještavati o uvođenju novih servisa i projekata, mogućnostima za racionalizaciju potrošnje i energetske efikasnosti, bezbjedno korišćenje el. energije kao i nizu povoljnosti koje pružamo korisnicima naših usluga.

Vaša,

€

Račun za 12/02 40.05

Prethodni dug 0.00
Vrijednost protokola 0.00
Dospjele obaveze po protokolu 0.00

Ukupno za uplatu 40.05

Hvala na redovnoj uplati.
Vaš račun je umanjen za
1.80

Ukoliko se opredijelite da račune za utrošenu električnu energiju plaćate putem trajnog naloga, potrebno je da u svojoj banci podnesete zahtjev za otvaranje trajnog naloga i priložite kopiju računa za utrošenu električnu enegiju. Čitava procedura ne traje duže od petnaest minuta.

EPCG: MARTOVSKA POTROŠNJA SLIČNA FEBRUARSKOJ

Domaćinstva su u martu potrošila 113,112 miliona kW/h električne energije, vrijednih 11,034 miliona eura, što je neznatno više u odnosu na februarSKU potrošnju, kao i u odnosu na potrošnju ostvarenu tokom marta prošle godine. Prosječni martovski račun za električnu energiju za domaćinstva (ukoliko se izuzmu neočitana mjerna mjesta u objektima koji nisu stalno nas-tanjeni) na nivou je prosječnog februarSKOG i iznosi 41,50 eura sa uračunatom taksom na tarifno brojilo. Domaćinstva na Žabljaku bilježe najnižu prosječnu potrošnju od 20.48 eura, dok je najveća potrošnja prethodnog mjeseca očitana u Podgorici i Kotoru, gdje su domaćinstva u prosjeku potrošila električne energije u vrijednosti od oko 50 eura.

/epcg.com/

NOVA ŠANSA ZA ČLANSTVO U ZLATNOM TIMU

EPCG je ponudila jedinstvenu priliku svim domaćinstvima koji imaju dug za utrošenu električnu energiju, da iskoriste šansu i postanu članovi ZLATNOG TIMA, na način što će svoj dug, bez obzira na njegov iznos, izmiriti u tri mjesečne rate sa popustom i bez kamate.

Svi kupci koji su do kraja aprila potpisali Protokol o plaćanju duga u tri rate, dobili su pet odsto popusta na tekuću fakturu, i isto toliko popusta imaju na sljedećim fakturama ukoliko nastave da redovno izmiruju rate Protokola uz redovno plaćanje tekuće fakture. Takođe, kupcu neće biti obračunata kamata za dug na tekućoj fakturi.

Svaki kupac, čije stanje duga 31. jula bude nula eura, stiče pravo da postane član ZLATNOG TIMA i koristi mnogobrojne povoljnosti koje očekuju redovne platiše u novom programu lojalnosti koji se priprema od 1. avgusta 2013. godine. Mnogobrojne prednosti članstva u ZLATNOM TIMU Elektroprivrede Crne Gore koristi oko 120.000 kupaca koji redovno izmiruju svoje obaveze za utrošenu električnu energiju.

Podsjećamo da članovi ZLATNOG TIMA trenutno imaju popust od 10 odsto na račun, kao i da je za njih - organizovana vrijedna nagradna igra, i da isti imaju privilegiju da prvi koriste nove servise za električnu energiju.

epcg

POSTANITE I VI ČLAN ZLATNOG TIMA

Potpišite protokol o izmirenju duga

u 3 rate

I ISKORISTITE MNOGOBROJNE POVOLJNOSTI

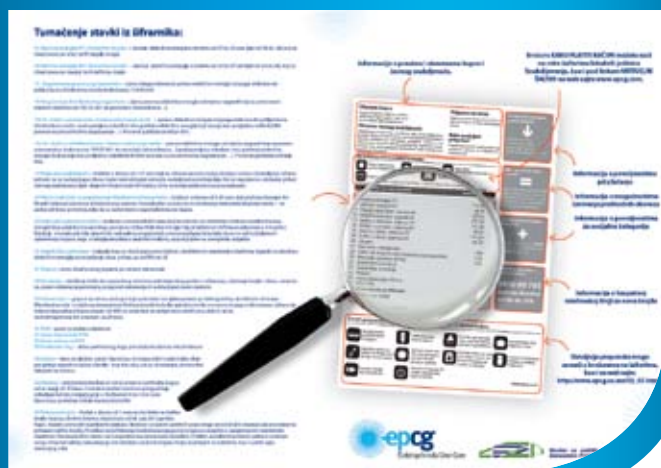

VODIČ KROZ VAŠ RAČUN

U seriji brošura namijenjenih kupcima, pripremljena je i najnovija koja će sigurno, imajući u vidu najčešće postavljena pitanja, svakako privući pažnju. Naime, radi se o dvolisnici koja nosi naziv VODIČ KROZ VAŠ RAČUN, a sadrži objašnjenje svake stavke na račun, posebno stavki iz šifrnika.

Brošura je pripremljena u saradnji sa Centrom za zaštitu potrošača.

Brošuru možete pronaći na svim šalterima lokalnih jedinica Snabdjevanja, kao i na sajtu EPCG (epcg.com) u dijelu VIRTUELNI ŠALTER.

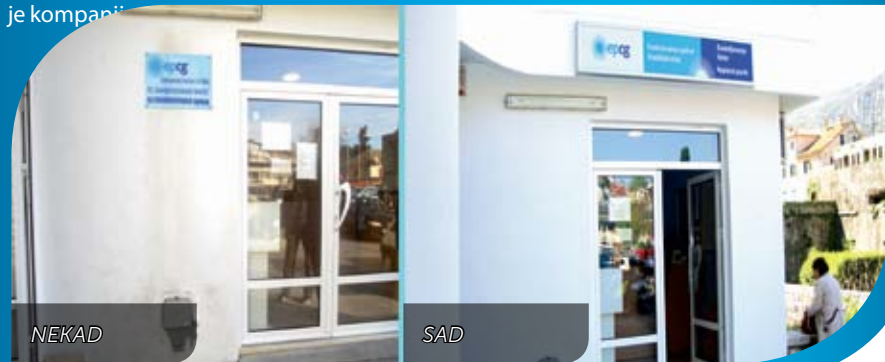

OBNOVLJEN ŠALTER U KOTORU

EPCG je u sklopu projekta Korisnički servis pokrenula aktivnosti na uređenju prodajnih mjesta, a pred početak turističke sezone prioritet su primorski gradovi.

Prvi primorski grad koji je dobio novi izgled šaltera je Kotor. Novi prodajni prostor dobio je prepoznatljiv izgled, koji će biti zastupljen u svim lokalnim jedinicama Snabdjevanja.

Cilj svake kompanije je da njeno prodajno mjesto bude prepoznatljivo kupcu. Brendiranje prostora je od velike važnosti, jer je u mnogim slučajevima to jedini način komunikacije kompanije sa kupcem.

VAŽNA ULOGA PRODAJNOG PROSTORA

Poruka koju prodajni prostor šalje kupcima mora reflektovati sve aspekte brenda u fizičkom prostoru, jer on je najčešće jedini stvarni fizički kontakt između kupaca i kompanije. Enterijerom se materijalizuju sve važne poruke o kvalitetu i vrijednostima brenda kao posljednji korak dosljednog brendiranja kompanije, proizvoda, pa čak i osobe. Dosljednost u apliciranju tih vrijednosti kroz sve kanale, pa tako i prostor, stvara jaku poruku i reafirmiše poziciju brenda među svojim kupcima.

izvor: portallimun.hr

Samo je jedan šef. Potrošač. I on može da otpusti svakoga u kompaniji od vrha do dna, tako što će naprosto potrošiti svoj novac – negdje drugo.

Sam Walton, američki biznismen.

LOVĆEN OSIGURANJE A.D.

Lovćen osiguranje a.d. je kuća sa najdužom tradicijom u Crnoj Gori, a po prikupljenoj premiji, kapitalu i tržišnom učešću vodeća osiguravajuća kuća. Naš cilj je da u svakom momentu kvalitetno odgovorimo na zahtjeve naših klijenata kao i da obezbijedimo dugoročno održavanje dobre poslovne saradnje, koja se temelji na:

- izgradnji povjerenja,
- brizi o našim osiguranicima,
- sigurnoj nadoknadi štete.

Lovćen osiguranje Vas putem raznovrsne i povoljne ponude osiguranja štiti od svih opasnosti koje Vam mogu nanijeti štetu, zato osigurajte:

- sebe i članove svoje porodice,
- svoju imovinu,
- zaposlene i imovinu Vašeg preduzeća,
- računarsku i ostalu opremu,
- kuću ili stan,
- vozila,
- građevinske mašine,
- plovila,
- vazduhoplove,
- objekte u izgradnji i montaži,
- profesionalnu odgovornost,
- opštu odgovornost prema trećim licima,
- robu u transportu,
- životinje,
- usjeve i plodove i mnogobrojna druga osiguranja.

Jer Lovćen osiguranje a.d. je
Simbol Vaše sigurnosti!

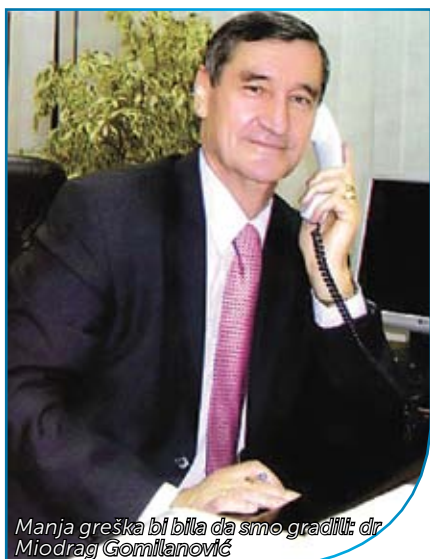
Sve bliže informacije možete dobiti u INFO CENTRU:

Ul. Slobode 13A
81000 Podgorica
Tel: +382 20 404 404
Fax: +382 20 404 401

INTERVJU: Dr Miodrag Gomilanović, nekadašnji predsjednik Upravnog odbora JEP EPCG

VRIJEME JE ZA NOVI IZVOR ENERGIJE

Već duži niz godina u Elektroprivredi Crne Gore određeni problemi ne gube na aktualnosti. To je, između ostalog, pitanje izraženog deficita električne energije i veliki zastoj u gradnji novih proizvodnih objekata, uprkos tehnički iskoristivom hidropotencijalu kojeg posjeduje Crna Gora. O ovim temama, kao i o smjernicama razvoja energetskega sektora i trendovima energetske politike kod nas, od ovog broja lista, razgovaramo sa ljudima koji su zauzimali čelne pozicije u EPCG i obilježili jedno vrijeme i određenu fazu rada i razvoja Kompanije. Jedan od njih svakako je i dr Miodrag Gomilanović koji je sredinom devedesetih godina prošloga vijeka, bio predsjednik Upravnog odbora JEP EPCG, a dugo je bio i ministar industrije, energetike i rudarstva u Vladi Crne Gore.

Manja greška bi bila da smo gradili dr Miodrag Gomilanović

Gospodine Gomilanoviću, jedan dio Vaše karijere obilježen je izuzetnim angažovanjem na kreiranju privrednog ambijenta i sprovođenju crnogorske energetske politike. Kako biste opisali taj period Vaše radne biografije?

Tačno. Ne jedan, već najveći dio, ukoliko se i rad u Rudniku uglja - Pljevlja ubraja u ovu privredno-energetsku problematiku, što nesumljivo i jeste. Obavljanje poslova, od smjenskog inženjera do direktora u tom preduzeću, članstvo u organima upravljanja JP i Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić, i na kraju, ili u sredini radne biografije, ministra industrije, energetike i rudarstva u Vladi Crne Gore. To je ono što sam radio posljednjih 30 godina prošloga vijeka, a što, svakako, nije malo.

A kako bih opisao taj period? Naravno, sa današnje distance, bar kada je u pitanju period sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga vijeka, izuzetno pozitivno, čak afirmativno. Građen je, izgrađen i pušten u proizvodnju objekat TE¹ Pljevlja I¹ i rudnik koji je snabdijevao ugljem taj

termoenergetski objekat - površinski kop „Borovica“. To je bio veliki poduhvat i uspjeh svih aktera tog investicionog projekta, kao i cijelog crnogorskog društva.

Kasnije, malo pomalo, splasnuo je entuzijazam oko realizacije plana izgradnje drugog bloka TE za koji su, gradnjom prvog bloka, bile stvorene pretpostavke. Razlozi su bili višestruki: poslije gradnje prvog bloka nijesu bile završene sve obaveze prema lokalnoj samoupravi, nedostatak finansijskih (kreditnih) sredstava, dileme oko toga da li podizati ovaj ili drugi (hidro) energetski objekat i dr. A, nakon propuštenog, skoro desetogodišnjeg perioda, još krupniji razlog. Naime, u tom periodu su uvedene sankcije za SR Jugoslaviju, pa i Crnu Goru. Investiciona aktivnost je potpuno obustavljena, zamrla. Strani investitori su bili destimulirani, čak i sankcionisani, ukoliko bi se poslovno angažovali na ovim prostorima. Elektroprivreda Crne Gore je, u granicama finansijskih i drugih mogućnosti, nastavila sa izgradnjom visokonaponske mreže, distributivnih objekata i modernizacije vođenja sistema. Funkcija direktora i rukovodioca u privrednom društvu je drugačija od ministra određenog resora. Direktor je mnogo samostaliji u donošenju poslovnih odluka nego ministar zadužen za konkretnu oblast. Naravno, različite su i težina i složenost tih odluka, pa samim tim i odgovornosti. Logično je da čovjek nije nikada, do kraja zadovoljan postignutim. I kada se okrene unazad, cijeni da li je nešto moglo bolje i više. No, svako vrijeme ima svoje objašnjenje za učinjeno i neučinjeno.

Priča o urgentnosti izgradnje novog izvora energije u Crnoj Gori datira odavno, a posebno od početka osamdesetih, nakon izgradnje prvog bloka TE „Pljevlja“. Međutim, od tada do danas ništa se nije uradilo. Koji su, po Vama, razlozi?

U ovom periodu, sa ovakvim deficitom električne energije, objekat koji bi mogao da se najbrže izgradi bio bi TE² Pljevlja II². Ako se tome doda i vrijednost izgrađenih objekata za oba bloka, neophodnost ispunjenja obaveza prema lokalnoj samoupravi, pozitivna praksa da se grade najmanje dva bloka radi sinhronizacije njihovog rada i sigurnosti energetskega sistema, onda su ovo osnovni razlozi da budem izričit.

Nije da nije ništa rađeno. Urađene su razne studije, analize. Bilo je rasprava, „nadgornjavanja“. Cijenim da su u ovom, a posebno u posljednjem, desetogodišnjem periodu, dominirala dva glavna problema: neodlučnost državnih organa u konačnom opredjeljenju i pretjerano uvažavanje laičke javnosti. Tačno je da i nju treba saslušati, ali ne uvijek i poslušati. Mislim da se tako ne može ići naprijed.

U uslovima energetskega deficita jedan od projekata za smanjenje energetske zavisnosti je izgradnja II bloka TE „Pljevlja“. Da li ovom projektu treba dati prioritet?

Da. U ovom periodu, sa ovakvim deficitom električne energije, objekat koji bi mogao da se najbrže izgradi bio bi TE² Pljevlja II².

Ako se tome doda i vrijednost izgrađenih objekata za oba bloka, neophodnost ispunjenja obaveza prema lokalnoj samoupravi, pozitivna praksa da se grade najmanje dva bloka radi sinhronizacije njihovog rada i sigurnosti energetskog sistema, onda su ovo osnovni razlozi da budem izričit.

Važno pitanje, koje se tiče izgradnje II bloka TE, jeste i smanjenje cijene uglja, tako da, čini se, posebno na značaju dobija projekat spajanja Rudnika uglja i termoelektrane „Pljevlja“. U opciji je formiranje posebne kompanije ili,

pak, pripajanje pljevaljskih energetskih kapaciteta EPCG? Koji model preferirate?

Svakako, veoma je važno da električna energija bude što jeftinija. Na to utiče više imputa, a najviše cijena energenta-uglja. Međutim, treba biti realan. Cijena uglja neće bitno biti manja u zavisnosti od organizacionog oblika energetskih kompanija. Cijenu uglja determinišu: rudarsko-geološki uslovi ležišta (debljina ugljenog sloja, dubina zalijeganja ugljenog sloja, kvalitet uglja), uslovi eksploataci-

Dosta smo „istraživali“, „izučavali“, „elaborirali“, „strategisali“. Pravo je vrijeme da počnemo da gradimo. Na to nas „tjera“ i planirana gradnja podmorskog kabla do Italije, inače....

je, primijenjena tehnologija eksploatacije, udaljenost potrošača (TE) od rudnika (površinskog kopa), kapacitet proizvodnje, realnih režijskih troškova i, dijelom, organizacija posla.

Na bazi svojih saznanja, a u nedostatku drugih podataka koji bi uticali na moj zaključak, preferiram spajanje Rudnika uglja i TE „Pljevlja“. Razlog je izuzetna proizvodna, tehničko-tehnološka i sveukupna povezanost ta dva subjekta, fizička blizina i povezanost tehnološkog lanca, jedinstveni interes kada su u pitanju razvojni kapaciteti i budućnost njihove proizvodnje, realniji prilaz definisanju odnosa prema održivom razvoju (sa posebnim naglaskom na činjenici da se radi o neobnovljivoj mineralnoj sirovini), bolja mogućnost zajedničkog djelovanja na rješavanju ekoloških problema i dr. Ovo je dokazala i praksa mnogih zemalja u okruženju, pa i šire.

Ponovo je aktuelizovana priča o projektu „Morača“ koja je, kao što je poznato, prisutna još od početka 80-tih godina. Još tada se u novinskim natpisima govorilo o urgent-

nosti izgradnje tog energetskog sistema. Međutim, taj projekat je dalje samo u najavi. Zbog čega je to tako?

Tačno. U svim strategijama razvoja energetike, između ostalih hidroenergetskih objekata značajno mjesto zauzimale su hidroelektrane na rijeci Morači, sa, ili bez prevodnja voda rijeke Tare u Moraču. Raspisivanja su tenderi još devedesetih godina, pa i unazad nekoliko godina. I odmah se gubio dah, hrabrost za određeni nivo rizika koji mora da postoji kada se nešto gradi. I opet mnogo dilema i potpitanja: koja kota brana, kako zaštititi manastir „Moraču“, kakva je sigurnost sa aspekta trusnosti prostora i blizine Podgorice, koliki je uticaj na biljni i životinjski svijet toga područja, na vode Skadarskog jezera, i mnogo drugih pitanja. Sva su logična i zavređuju odgovore koji su i stizali od stručnjaka. Međutim, opet uz izvinjenje, laička javnost „nadjača“ pa, svojim argumentima ili drugim metodama, „uplaš“ donosioca(ce) odluka. Naravno, ako sadašnje računice koje uzimaju u obzir sve opravdane zahtjeve koje treba uvažiti u investicionoj aktivnosti govore o neekonomičnosti gradnje tih objekata, u šta nijesam upućen, ali i malo vjerujem da je tako, onda je to razlog zastoja.

EPCG je kao što znate, krajem 2010. godine djelimično privatizovana. Da li će ta činjenica popraviti stvari, odnosno očekujete li da će ulazak stranog kapitala konačno pokrenuti investicioni ciklus?

Nećete mi zamjeriti što ne mogu biti precizan kod ovoga odgovora. Jednostavno, brojna dešavanja u ovoj oblasti u posljednjih deset godina ne daju mi za pravo da budem kompetentan i da po tom osnovu imam mandat da iznesem odgovarajući stav, iako je pitanje potpuno na mjestu. Ipak, da kažem ono što nije moja mudrost, što je poznata stvar, što je aksioma. Samostalnost i sigurnost razvoja, kao i egzistencija jedne države počiva na sopstvenoj energiji i hrani. To je, ponavljam, svima jasno. A, ako je tačno, a jeste, da Crna Gora ima prirodne resurse u oblasti energetike koji nijesu ni 30 odsto iskorišćeni, ako ima poljoprivrednog zemljišta (po glavi stanovnika) među čelnim u Evropi, onda sam za to da država mora da brine o tome. Država će biti brižnija i odgovornija prema svojim građanima i njihovoj potrebi da imaju sigurno snabdijevanje električnom energijom, uz prihvatljive cijene. Naravno, mjesto stranog kapitala treba da bude prepoznato, i to je takođe nesporno. Pitanje je samo ko se i za šta pita. Posebno kod egzistencijalnih tema.

U Crnoj Gori, posljednjih godina, aktuelizovana je priča o realizaciji niza energetskih projekata počev od već pomenute „Morače“, preko „Komarnice“, HE „Buk Bijela“, HE „Boka“ ili HE „Risan“, il blok termoelektrane...

Preferiram spajanje Rudnika uglja i TE „Pljevlja“. Razlog je izuzetna proizvodna, tehničko-tehnološka i sveukupna povezanost ota dva subjekta, fizička blizina i povezanost tehnološkog lanca, jedinstveni interes kada su u pitanju razvojni kapaciteti i budućnost njihove proizvodnje.

Kada biste sada bili u prilici da odlučujete, za koji biste se projekat izgradnje novog izvora najradije opredijelili?

Da. Rađene su i usvajane strategije razvoja energetike. Usvajani su i akcioni planovi za njihovu realizaciju. A, onda zastoj. Ponovo preispitivanje da li je bolje ovo ili ono. U jedno sam siguran. Mnogo manju grešku bi Crna Gora napravila da je izgradila bilo koji energetski objekat, termo ili hidro, nego što nije napravila nijedan. U to sam siguran. Ono što smatram da je racionalno jeste da treba, za sada, graditi objekte na prostoru Crne Gore, jer nijesu potrebna brojna usaglašavanja sa zemljama u okruženju, koja nijesu ni mala, ni jednostavna.

Na kraju, s obzirom na veliko iskustvo koje imate, možete li povući paralelu između vremena kada ste Vi bili jedan od kreatora energetske politike i aktuelnog trenutka i ambijenta?

Znam da je najlakše kritikovati - zašto je ovo, a nije ono. Šta god da kažem može da bude protumačeno kao pravdanje i mudrovanje. Svaki razuman i odgovoran čovjek želi da postigne što veći uspjeh, važan za društvo u cjelini. Ali, to ne zavisi samo od njega, čak ni samo od njegove države. Vrlo često na privredne odluke utiče politička, a ne ekonomska logika. Povuci paralelu i kazati da je tada bilo teže, a sad lakše, ili obrnuto, bilo bi pretenciozno. Svako vrijeme sa sobom nosi odgovarajuće breme. U svakom slučaju, kada je energetika u pitanju, ovo društvo, država i njeni organi, privredni subjekti i njihovi organi, moraju biti „pozitivno“ agresivni pri donošenju odluka za gradnju energetskog objekta. Po mome mišljenju, to je prva investicija koju Crna Gora treba da realizuje. Hajde da budem nerealan, u granicama tolerancije: smatram da su sada uslovi za donošenje odluke za gradnju novih, većih energetskih objekata povoljniji, primjereniji. Dosta smo „istraživali“, „izučavali“, „elaborirali“, „strategisali“. Pravo je vrijeme da počnemo da gradimo. Na to nas „tjera“ i planirana gradnja podmorskog kabla do Italije, inače....

Olivera VULANOVIĆ

Crna Gora:

KINEZI PREDALI DETALJNU PONUDU

Za drugi blok TE Pljevlja, kineski investitori su spremili 275 miliona eura i sve je sada u rukama državnih firmi i Vlade, pišu Dnevne novine. Hubei Power China namjerava da gradi drugi blok Termoelektrane u Pljevljima. Kineska strana nema nikakvu dilemu da će dati najadekvatnije i ekonomski najisplativije rješenje, kao i kratke rokove gradnje. Sada su na potezu Elektroprivreda, Vlada i Rudnik uglja.

HUBEI, koja je dio grupacije "China Power" u februaru je dostavila ponudu 32 miliona jeftiniju od ponude češke firme Škoda praha. Državi bi u ovakvom aranžmanu odgovaralo više da ponuda bude jeftinija.

[/Dnevne novine/](#)

Crna Gora: CGES OSTVARIO DOBIT OD 6,5 MILIONA EURA

Crnogorski elektroprivredni sistem (CGES) u prošloj godini ostvario je dobit od oko 6,5 miliona eura, što je skoro dva puta više nego 2011. Prema izvještaju o poslovanju, objavljenom na sajtu Komisije za hartije od vrijednosti (KHOV), poslovni prihodi preduzeća, čiji je većinski vlasnik država, porasli su 12 odsto na oko 29,15 milion eura, a rashodi 5,7 odsto na 23,53 miliona eura.

[/elektroenergetika.info/](#)

Crna Gora:

RAE TRAŽI IZMJENU ZAKONA O ENERGETICI ZBOG KAP-A

Regulatorna agencija za energetiku (RAE) dostavila je Ministarstvu ekonomije zahtjev za hitnu izmjenu Zakona o energetici. Izmjene se traže u dijelu koji se odnosi na privremeno oduzimanje licence i kažnjavanje kompanija na tržištu električne energije koje krše uspostavljena pravila.

RAE traži nova ovlaštenja zbog situacije sa Kombinatom aluminijuma, koji četiri mjeseca ilegalno troši električnu energiju i ne plaća račune. Ukupan dug KAP-a za električnu energiju premašio je 60 miliona eura, od čega je navodno oko devet miliona eura preuzeo državni Montenegrobonus, a oko sedam miliona eura fakturisano je na Crnogorski elektroprivredni sistem (CGES). CGES je zatražio od Kombinata aluminijuma hitnu konzervaciju proizvodnje, odnosno privremeni prekid rada, dok se ne pronađe trajno rješenje za snabdijevanje energijom.

[/Vijesti, Dan/](#)

Srbija: ZDRAVA INDUSTRIJA PLAĆA GUBITKE EPS-A

Cjenovni udar, zbog poskupljenja električne energije najvećim potrošačima, mogao bi da bude poguban po srpsku privredu, a da pritom, što je još gore, neće pomoći Elektroprivredi Srbije, jer ona bilježi sve veće gubitke.

EPS je 31. januara jednokratno podigao cijenu električne energije, skoro, 70 odsto za kupce na visokom naponu, samo mjesec nakon liberalizacije tržišta za tu kategoriju, i odmah je izgubio kompaniju Meser, koja troši oko pet odsto od ukupne potrošnje svih kupaca na otvorenom tržištu. Ta firma je zaključila Ugovor o snabdijevanju sa slovenačkim trgovcem električne energije, GEN-I nakon što je zajedno sa sedam najvećih kupaca bezuspješno pokušavala da dođe do kompromisa sa EPS-om. Električna energija je za kompanije koje posluju u Srbiji 30 odsto skuplja nego na berzi u Lajpcigu ili 16 odsto nego na mađarskoj berzi.

[/elektroenergetika.info/](#)

Hrvatska: NOVI ZAKONODAVNI OKVIR NAMEĆE VELIKE PROMJENE

Novi zakonodavni okvir u energetici Hrvatske donosi velike promjene, posebno u području javne usluge snabdijevanja, sigurnosti snabdijevanja električnom energijom, liberalizaciji tržišta električne energije, zaštite krajnjeg kupca, kao i odgovorno i održivo operiranje distributivnog sistema.

-Pod uticajem energetske zakonodavne, u narednom periodu, najvažnije je razgraničenje u finansijskom poslovanju društava-članica HEP grupe sa posebnim obilježjima u vezi sa zabranom međusobnog subvencioniranja u poslovanju. Svako društvo će moći upravljati samostalno svojim finansijskim sredstvima koja mu pripadaju. Tim prije, to će morati činiti na privredno stručno opravdanim načinom, rekao je član Uprave HEP-a, Tomislav Šerić.

/HEP vjesnik/

Hrvatska:

HEP PROFITIRAO OD OBILNIH PADAVINA

Prema službenim podacima HEP-a u prva tri mjeseca 2013. u domaćim hidroelektranama proizvedeno je 2567 GWh električne energije, odnosno tri puta više nego u istom periodu prošle godine. Zbog porasta proizvodnje od 300%, proizvodnja domaćih hidroelektrana u prvom kvartalu bila je, gotovo, na nivou iz 2010. godine - jedne od najuspješnijih u posljednjih dvadeset godina.

/energetika-net.com/

Škotska: RAJ ZA OBNOVLJIVE IZVORE

Energija proizvedena iz obnovljivih izvora u Škotskoj dostigla je više od 14.600 GW/h, objavilo je škotsko Ministarstvo energetike, preduzetništva i turizma. To je 7 odsto više nego 2012. godine. Škotska vlada ostaje čvrsto privržena cilju da se 100 odsto energetske potrebe Škotske zadovolji iz obnovljivih izvora do 2020. godine, pri čemu bi se proizvodilo više energije nego što je potrebno za sva domaćinstva.

/energetika-net.com/

London PROTIV NOVIH POREZA

Evropski Komesar za energiju, Günter Oettinger, usprotivio se novom oporezivanju energije unutar Evropske Unije, kao i podizanju postojećih poreskih stopa, ukoliko cijene energenata teže da budu konkurentne za rivalskim diktiranim jeftinim američkim škriljnim gasom. U intervjuu za londonski Gardijan od 28. marta, Oettinger je rekao da evropska energetska tržišta moraju biti dodatno liberalizovana, uz konkurentnije i funkcionalnije unutrašnje tržište električne energije ili će EU zaostati za američkom privredom.

/Guardian/

Brisel: RASPRAVA O ZELEKOM PAPIRU

Evropska komisija je otvorila javnu raspravu o Zelenom papiru oko energetske ciljeve za 2030. godinu, ali je pri tom ostalo otvoreno, odnosno bez najave dogovora definisanje ključnog cilja za dio

te privrede - smanjenja potrošnje energije, odnosno povećanja energetske efikasnosti.

Kao polazni prijedlog navedeno je da bi do 2030. trebalo smanjiti emisiju CO2 40 odsto i na 30 odsto povećati udio obnovljivih izvora energije (OIE) u ukupnom energetske miksu.

/EurActiv/

ED Herceg Novi

INVESTICIJAMA PROTIV „USKIH GRILA“

Privodi se kraju uvođenje u 35 i 10 kilovoltnu mrežu nove TS u Baošićima, koju je ED Herceg Novi izgradila kako bi obezbijedila sigurno i kvalitetno snabdijevanje Hercegnovske rivijere. Izgradnja još nekoliko distributivnih TS u narednim mjesecima obezbijediće bolje naponske prilike u više velikih naselja. U Planu investicija za ovu i sljedeću godinu je rješavanje snabdijevanja Luštice kao kritične tačke hercegnovskog konzuma.

Milorad Samardžić

maksimalna opterećenja na elementima mreže i postrojenjima, koja upravo predstoje, jer se približava ljetnja turistička sezona. U vezi s tim, u ED Herceg Novi, u cilju postizanja još kvalitetnije isporuke, rade i na uklapanju DTS „Čela“ kao veoma bitnom elementu rasterećenja mreže. Kao prioritet prvog reda u planu investicija za ovu i narednu godinu, koji je od suštinskog značaja za funkcionisanje elektroenergetskog sistema na području Luštice, Samardžić iatiče izgradnju TS 35/10 kV „Klinci“ i 35 kilovoltnog voda od Kumbora do Klinaca. Ova energetska pojačanja izmijenit će raniju sliku Luštice kad je zbog

dotrajalosti mreže koju je za svoje potrebe gradila nekadašnja JNA, taj dio konzuma često ostajao u mraku.

Kao je suditi prema planovima, i to „usko grlo“ hercegnovskog konzuma uskoro će biti prošlost, iako je riječ o vrlo kompleksnom poslu u okviru kojeg se polaže podvodni kabal na dijelu trase između Kumbora i Rakite. Vrijednost investicije je preko tri miliona eura, a njenom realizacijom kupci sa tog područja konačno će imati kvalitetno i pouzdano snabdijevanje električnom energijom.

Biljana MITROVIĆ

Značaj investiranja najvidljiviji je kada elektroenergetski sistem treba da izdrži maksimalna opterećenja na elementima mreže i postrojenjima, koja upravo predstoje, jer se približava ljetnja turistička sezona.

Uvođenjem nove TS 35/10 kV „Baošići“ u 35kV i 10 kV mrežu, na čemu hercegnovski elektrodistributeri intenzivno rade, stvorit će se mogućnost da se obezbijedi znatno kvalitetnije i pouzdanije snabdijevanje električnom energijom grada pod Orjenom i cijele Hercegnovske rivijere.

Izražavajući zadovoljstvo što je jedan tako važan posao doveden do kraja direktor ED Herceg Novi, **Milorad Samardžić**, naglašava da se sa investiranjem u distributivnu mrežu i objekte neće stati, čime će se u konačnom eliminisati „uska grla“ i obezbijediti bolje naponske prilike u naseljima koja su do sada bila problematična. Samardžić u tom smislu podvlači aktivnosti na izgradnji DTS „Podi“ i 800 m napojnog kabla za tu trafostanicu, čime će to veliko prigradsko naselje konačno dobiti stabilnost u napajanju električnom energijom. Žitelji Poda do sada su se snabdijevali sa preko 40 km dugog vazdušnog voda sa vrlo složenom konfiguracijom mreže na koju je priključeno 25 trafostanica. Zbog izuzetno snažnih atmosferskih pražnjenja na tom prostoru kva-

rovi su česti i prava je sreća kad se uspiju brzo locirati i otkloniti, što najčešće nije slučaj. Mora se obaviti veliki broj isključenja i uključenja da bi se sanirale havarije, a to za posledicu ima višesatne prekide u isporuci električne energije tamošnjim potrošačima.

Uspješan investicioni zahvat zaokružiće izgradnja rasklopišta-trafostanice „Kamenno“, na mjestu gdje se postojeći vazdušni vod grana u dva kraka, u cilju znatno boljeg snabdijevanja više velikih naselja. -Od jeseni, kada se planira završetak toga objekta, imaćemo mogućnost selektivnog isključivanja djelova mreže na kojima se dese prekidi, a biće znatno lakše i pronalažanje i otklanjanje kvarova, tim prije što će se u narednom periodu na pojedinih dalekovodnim stubovima ugraditi prekidači sa zaštitama, tzv. riklozeri. Prilikom kvara prekidač će isključiti samo dio nadzemne mreže pogođen kvarom, a veći dio koji se nalazi ispred prekidača ostaće pod naponom. Ali i potrošači iza prekidača i te kako će imati koristi, jer će se kvar brže locirati-objašnjava Samardžić. Značaj investiranja najvidljiviji je kada elektroenergetski sistem treba da izdrži

Vuk Dabović

REDOVNO OČITAVANJE „VIKENDAŠA“

Ugradnja brojila na daljinsko očitavanje potrošnje i uvođenje novog bilinga kojim se na drugačiji način sistematizuju podaci unijeli su posebnu dinamiku i aktualnost u rad Odjeljenja za mjerenje ED Herceg Novi. Ugrađenih osam hiljada brojila u posljednjih pola godine i, gotovo, isto toliko rekonstruisanih i modernizovanih mjernih mjesta podatak je koji obećava povećanje kvaliteta očitavanja i unaprijeđene usluge, kroz precizno i efikasno upravljanje novim brojlama električne energije.

-ED Herceg Novi radi u specifičnim okolnostima, s obzirom na izrazito povećanu aktivnost tokom ljetnjih mjeseci. U preko četiri hiljade vikend objekata u Herceg Novom potrošnju je moguće očitati samo tokom turističke sezone, jer su brojila uglavnom unutar objekata. Stoga, naši elektrodistributeri u tom periodu moraju uložiti ogromni napor da sve očitaju i iskontrolišu. Zato su nova brojila pravo rješenje za uvođenje reda u očitavanje potrošnje koje je važan segment poslovanja, jer će se mjerna mjesta izmjestiti iz objekata, a potrošnja očitavati u realnom vremenu, kaže šef Odjeljenja za mjerenje, **Vuk Dabović**.

U tom Odjeljenju su, inače, u prethodnoj godini nastojali da kontinuirano očitavaju dostupna brojila na način što se reoni sa manjom potrošnjom obilaze početkom mjeseca, umjesto tri do četiri puta godišnje kao ranije. To znači da se u toku mjeseca očita svaki dostupni kupac. Zahvaljujući takvoj organizaciji uspjeli su da smanje broj čitača sa 20 na osam. Ujedno redovno se kontrolišu mjerna mjesta i na uočene nepravilnosti odmah se reaguje. Ekipe istog dana izlaze na teren, otkrivaju gdje „cure“ kilovati i, naravno, ispostavljaju račun. U 2012. godini po tom osnovu naplaćeno je oko 120 hiljada eura.

Goran Marković

HERCEG NOVI NIJE SAMO „GRAD OD SKALINA“

Goran Marković, jedan je od rijetkih mladih, a već iskusnih montera, jer su iza njega četiri godine terenskog rada. Pričao nam je kako je na početku bilo izuzetno teško. Morao je puno učiti i brzo djelovati. Velika pomoć bili su mu sposobne i iskusne starije kolege sa kojima je radio.

-Želio sam da što više naučim. To je bila moja ambicija, jer sam znao da struka ne trpi površnost. Zahvalan sam svojim dobronamjernim kolegama koji su me prihvatili, svesrdo podržali, podijelili samnom znanje i omogućili mi da budem dio ekipe. Naučili su me specifičnostima posla i strogom poštovanju procedura, jer tako „električar glavu čuva“, kaže Goran.

-To je prava sreća, jer nije ovo lak posao. Potrebna je velika posvećenost, izdržljivost, usredsređenost i stručnost. Nije Herceg Novi samo „grad od skalina“, zaleđe je planinsko, „zagrljaj“ zime često snažan zbog snijega, neprohodnih ili zaraslih trasa. Trudimo se da u najkraćem roku otklonimo kvar i tako budemo od koristi našim sugrađanima, što je satisfakcija za uloženi trud. Vodimo se motivom da je podizanje kvaliteta života u našoj sredini važan činilac uspjehnosti, ističe ovaj mladi i, po riječima njegovih rukovodilaca, izuzetno vrijedni čovjek, koji smatra da je najvažnije pravilno usmjeriti energiju.

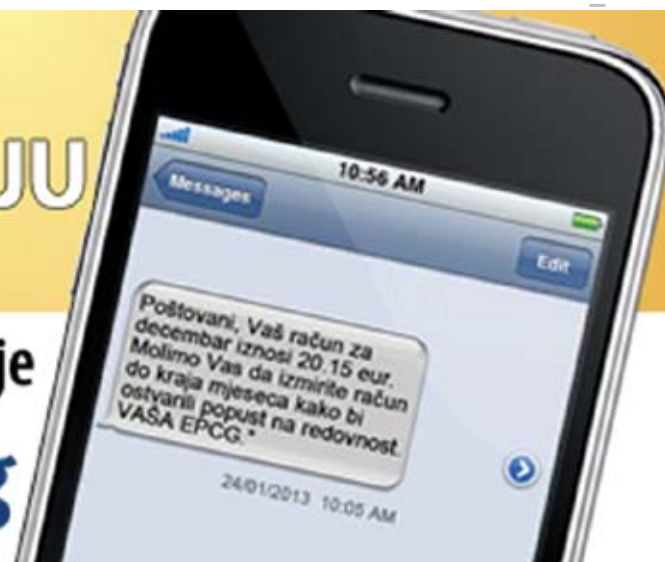
-Svakodnevno ulažemo napor da što efikasnije obavljamo poslove. I nije bitno da se samo brzo riješi problem. Treba da se riješi trajno i temeljno. Tako se ponašamo u svakoj situaciji. Nastojimo da budemo najbolji i kad je u pitanju održavanje mreže i objekata i, naravno, da taj status održimo. Dajemo sve od sebe, ali sve i dobijamo. Naša nam „kuća“ obezbjeđuje egzistenciju, a to u ovim vremenima nije malo, ističe Marković.

Najteže je, kaže, kada se dese havarije. Kvarovi ne biraju vrijeme, već se, kao po pravilu, dešavaju u najgorim uslovima. Ljeti bukte požari, zimi prijetje poplave. Kad zaprijetje vatra ili voda mora se munjevito reagovati, jer štete mogu biti ogromne.

-Možda ove činjenice ovako zvuče pomalo senzacionalno, ali na terenu često i bude tako. Teško da bismo bili efikasni i na usluzi kupcima da nijesmo dobro organizovani i uigrani, kaže Goran Marković.

VAŠ RAČUN ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU I PUTEM SMS-A.

Jednostavno - zahtjev za aktiviranje servisa proslijediti na smsinfo@epcg.com.

Zajednička Akcija dobrovoljnih davalaca krvi EPCG i Kluba „Studenti Nikšića“

U ZNAKU STUDENATA

-Studenti, tradicionalno velikim odzivom, dali poseban pečat akciji.-Uručena priznanja članovima Kluba DDK EPCG: Radovanu Nikčeviću i Velizaru-Baćanu Vojinović, za dugogodišnji doprinos razvoju dobrovoljnog davalatstva, humanosti i ljubav prema čovjeku.-Upravni odbor jednoglasno prihvatio Izvještaj o radu Kluba i Finansijski izvještaj za 2012. godinu, kao i Plan aktivnosti za tekuću.-Sa Lovćen-autom potpisan Ugovor o 10 odsto popusta na premiju osiguranja za registraciju vozila, na koji pravo imaju svi aktivni i pomažući članovi Kluba DDK EPCG.

Akcija, koju Klub dobrovoljnih davalaca krvi EPCG u Nikšiću, svakog proljeća, tradicionalno organizuje sa Klubom „Studenti Nikšića“, ispunila je očekivanja, prije svega, zahvaljujući velikom odzivu studenata, među kojima je bio priličan broj onih koji su prvi put donirali dragocjenu tečnost. Prikupljena je 101 jedinica krvi i obezbijedene dovoljne rezerve, u narednih tridesetak dana, za potrebe nikšićke Opšte bolnice, ali dobrim dijelom i Kliničkog centra Crne Gore. Klub DDK EPCG

potrudio se da bude dobar organizator, pa je studente podržao i u organizaciji zabavne večeri, dok je dobrovoljnim davaocima krvi iz EPCG obezbijeden zahvalni ručak u restoranu „Tradicija“. Dugogodišnji davaoci krvi i članovi Kluba EPCG, **Perica Đuričić** i **Vojo Backović**, očekivali su kažu da će se više radnika iz naše kompanije odazvati na dan Akcije. Ipak, ističu da su zadovoljni što je Akciju podržao veliki broj studenata.

-Iskreno, očekivao sam da dođe više ljudi iz EPCG. Oduševljen sam bio studentima, koji su se masovno odazvali. Milo mi je da mlađa generacija shvata da se na taj način može spasiti nečiji život, rekao je Đuričić.

Backović je dodao da su se studenti, kao i uvijek, odazvali maksimalno.

Krv je dalo 82-oje studenata, kao i 19 naših članova. Davanje krvi je veliki humani gest i šteta što se ovoga puta nije odazvalo više naših kolega. Treba svi da znaju da je zdravo dati krv i nadam se da će se naredni put više radnika odazvati na Akciju, istakao je Backović. Davanje krvi je prije svega human gest, ali i nešto što prija organizmu čovjeka i doprinosi boljem radu naših organa.

-Svi oni koji razmišljaju o tome da daju krv treba da znaju da ne postoji nikakva opasnost, čak po svim nalazima jetra bolje funkcioniše, kao i ostali organi. Ja već 20 godina dobrovoljno davam krv. Treba samo da razmislimo o tome kako naša krv može da spasi nečiji život, savjetuje Đuričić.

I među članovima Kluba Elektroprivrede, bilo je i ovoga puta onih koji su prvi put dali krv. **Srđan Jeftić** tvrdi da je u početku zbog straha izbjegavao ove Akcije, ali da mu je sada drago što se uključio u Klub DDK EPCG.

-Meni je danas prvi put da davam krv. Kolega iz kancelarije redovni je davalac i on me je ubijedio da se uključim. Ja sam do sada izbjegavao, imao sam neki strah od toga, jer sam znao malo o doniranju krvi, ali sada je već drugačija situacija. Preporučio bih svima onima, koji su zdravi i koji mogu, da učestvuju u ovakvim akcijama, ističe zadovoljno Jeftić.

Prvoj ovogodišnjoj Akciji u Nikšiću, inače, prethodila je sjednica Upravnog odbora Kluba, na kojoj su jednoglasno usvojeni: Izvještaj o radu Kluba i Finansijski izvještaj za prošlu godinu, kao i Program aktivnosti za 2013. Sa zadovoljstvom je konstatovano i da su od početka godine uspješno organizovane dvije Akcije: u Plužinama, u prvoj polovini marta, kada je prikupljeno 70 jedinica krvi te početkom aprila, prvi put u organizaciji novoosnovane be-

ranske podružnice Kluba u okviru koje je prikupljeno 20 jedinica životne tečnosti. Najavljeno je da će i podružnica ED Herceg Novi do sredine juna organizovati svoju prvu Akciju u čemu će im biti pružena maksimalna pomoć i podrška. Najavljene su i konkretne aktivnosti na osnivanju podružnice Kluba u Podgorici, gde je prisutan najveći broj radnika Elektroprivrede.

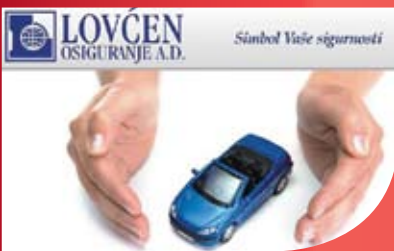
Na sjednici je, takođe, konstatovano da je zahvaljujući primjeni novog modela finansiranja postignuta stabilnost u funkcionisanju, a predsjednik Kluba, **Mitar Vučković**, informisao je Upravni odbor da

je sa osiguravajućom kućom Lovćen- auto dogovoren popust od 10 odsto na premiju osiguranja prilikom registracije vozila za sve aktivne i pomažuće članove Kluba DDK EPCG. Jednogodišnji Ugovor potpisan je 10 aprila. U narednom periodu rukovodstvo Kluba nastojaće da postigne sporazum i sa zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori o oslobađanju troškova ljekarskog uvjerenja za aktivne dobrovoljne davaoce iz EPCG.

M. VUČKOVIĆ / M. BURIĆ

POPUST ZA DOBROVOLJNE DAVAOCE KRVI

SA OSIGURAVAJUĆOM KUĆOM, „LOVČEN-AUTO“, UGOVOREN JE POPUST OD 10 Odsto NA PREMIJU OSIGURANJA KOD REGISTRACIJE VOZILA ZA SVE AKTIVNE I POMAŽUĆE ČLANOVE KLUBA DDK EPCG. JEDNOGODIŠNJI UGOVOR POTPISAN JE 10. APRILA OVE GODINE. AKTIVNI ČLANOVI PRAVO NA POPUST MOGU OSTVARI TI UZ ČLANSKU

KARTU ILI POTVRDU KLUBA DDK EPCG, A POMAŽUĆI UZ POTVRDU IZ SLUŽBE ZA OBRAČUN ZARADA. DETALJNE INFORMACIJE MOŽETE DOBITI POSREDSTVOM MAIL-a: dobrovoljni.davaoci@epcg.com.

Beranska podružnica Kluba DDK Elektroprivrede Crne Gore, organizovala, prvi put, Akciju dobrovoljnog darivanja krvi u tom gradu

ODAZVALO SE 23-je HUMANISTA

U Akciji koju su dobrovoljni davaoci krvi iz beranske Elektrodistribucije i njihove kolege iz poslovnice Plav i lokalnog Snabdijevanja, organizovali 04. aprila, prikupljeno je 20 jedinica dragocjene tečnosti. Inače, bila je to prva akcija beranske podružnice Kluba dobrovoljnih davalaca krvi EPCG, kojoj se odazvalo 23 humanista zaposlenih u tom dijelu naše Kompanije. Koordinator Kluba za Berane, Vuko Radičević, istakao je zadovoljstvo odzivom dobrovoljnih davalaca. -Drago mi je da je ova naša prva Akcija u Beranama u potpunosti opravdala očekivanja i da smo bili u prilici da, makar i malo, doprinesemo kako bi bio spasen nečiji život. Nadam se da ćemo nastaviti da i u budućnosti uspješno organizujemo Akcije i da će se odazivati i veći broj dobrovoljnih davalaca nego ovoga puta.

Podružnica Kluba DDK EPCG u Beranama osnovana je krajem prošle godine. Trenutno broji dvadesetak aktivnih članova, od kojih se njih šesnaest priključilo tokom ove Akcije.

Važno je naglasiti da je prva Akcija dobrovoljnog davanja krvi u Beranama u organizaciji našeg Kluba, protekla u znaku svesrdne pomoći i podrške podružnice Sindikalne organizacije zaposlenih u ED Berane.

ŽIVOTNA PRIČA: Radovan Čalasan, VK mašinbravar u HE „Piva“ i dugogodišnji dobrovoljni davalac krvi

IMAO SAM SREĆE SA POSLOM

Kada je **Radovan Čalasan** (1960.) iz pivskog sela Mratinje krenuo u fočansku srednju školu da izučiti mašinbravarski zanat podrazumijevalo se da će svoje obaveze shvatiti krajnje ozbiljno. Rano je ostao bez oca Branka pa je, iako još dječak, sazrijevao brže nego što je to i priroda od njega tražila. Istu ozbiljnost zadržao je do danas jer je, radeći u HE „Piva“ od 2001. godine, kao predradnik hidromehaničke opreme i dizalica, poznat kao pouzdan i dobar radnik.

Godine 1978, kao uzoran đak i mašinbravar bio je predstavnik škole u Foči pa je na tadašnjem Festivalu rada omladine Jugoslavije u Podgorici zauzeo šesto mjesto. Tih godina vladale su druge vrijednosti pa je društvo afirmisalo, osim muzičkih, i festivale rada koji su među mladima, takođe, bili popularni i cijenjeni. Radovan kaže da se tada njegovala visoka profesionalna savjest koja nije dozvoljavala da se učenje i praktični rad shvate olako. Bili su, kaže, puni znanja pa je on već sljedeće godine, na istom Festivalu, ovoga puta u Prištini, osvojio zlatni sat kao najbolji učesnik.

Zahvaljujući svim tim uspjesima, Radovan je dobio stipendiju Titovog fonda za nastavak školovanja. Na žalost, u tome ga je spriječila nemaština, jer je samohrana majka Borika s teškom mukom brinula o njemu i bratu Miloradu. Snove o studijama u Sarajevu zamijenio je položenom VK kvalifikacijom u Trebinju i prvim zaposlenjem. Velika firma „Energoinvest“, pogon u Bileći, tražila je majstore njegovog profila pa je Radovan 1979. godine, pravo iz školske klupe primio svoju prvu platu. Poslije završene vojske, na pet godina je prešao u bilećki Tekstilni kombinat, a zatim je u Fabrici elektroda Plužine proveo sljedećih petnaest. U to vrijeme, služenjem vojnog roka mladi su se učili svojevrsnom zajedništvu i humanosti pa je Radovan, kao vojnik, postao dobrovoljni davalac krvi.

-Nešto me je vuklo, svjeda mi se pomisao da mogu da učestvujem u spasavanju tuđih života. Danas sam predsjednik Kluba DDK u HE „Piva“ i sa istim žarom učestvujem u akcijama dobrovoljnog davalatstva kao nekad, u vojničkim danima, kaže sa ponosom Radovan.

Sa istom energijom Radovan pristupa i svakodnevnom poslu u elektrani za kojeg tvrdi da je imao sreće što ga je dobio nakon propasti Fabrike elektroda. Kao što je poznato, kaže on, posao je odgovoran, jednim dijelom i rizičan zbog specifičnosti putovanja u zimskim uslovima kroz pivske

vrteti. Ipak, spreman je da, u svakom trenutku, zajedno sa svojim kolegama, pruži sve od sebe kako bi ovaj energetski objekat radio besprekorno, punim kapacitetima.

Iako sa suprugom, dvojicom sinova i kćerkom živi u Plužinama, Radovan svaki slobodan trenutak provodi u Mratinju kako bi u seoskim poslovima pomogao majci. Poljoprivredni radovi ne trpe odlaganje, pa mu ne ostaje mnogo vremena za strast koju gaji prema ribolovu i lovu. Ali, nije mu žao.

-Čovjek sam sa sela i osjećam opuštenost i punu slobodu dok se bavim ratarstvom. Poslije 34. godine radnog staža po fabrikama i udaljenosti od sela, uživam u

činjenici da održavam porodično imanje, naglašava na kraju našeg razgovora Radovan Čalasan.

Olivera VULANOVIĆ

Nešto me je vuklo, svjeda mi se pomisao da mogu da učestvujem u spasavanju tuđih života. Danas sam predsjednik Kluba DDK u HE „Piva“ i sa istim žarom učestvujem u akcijama dobrovoljnog davalatstva kao nekad, u vojničkim danima

MLADI KOLEGA: dipl.el.ing. Danilo Rutešić, šef Službe elektro radova HE „Piva“

SVE POČELO U OKTOBRU

Odmah po završetku Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici, 2008. godine, **Danilo Rutešić**, počeo je da radi kao pripravnik u HE „Piva“. Ubrzo se pokazao kao sposoban i jako zainteresovan za probleme struke pa je, pored posla glavnog inženjera za upravljanje i regulaciju, nedavno dobio i zaduženje šefa Službe elektro radova.

Danilo nam priča da ga je malo ko ohrabrivao da se prihvati posla u pivskoj elektrani. Razlog za to bila je činjenica da putovanje od Nikšića do brane Mratinje, kanjonom Pive, u zimskim uslovima, može da bude veoma teško. I sam Danilo se kolebao.

Ipak, prihvatio je izazov i jedini se javio na konkurs. Oktobar je bio mjesec kad su mu se dešavale važne stvari. Fakultet je završio 04. oktobra 2008, a krajem istog mjeseca HE „Piva“ je konkursom tražila dvojicu pripravnika, da bi 04. oktobra, nakon dvije godine, poslije završene obuke, bio primljen u stalni radni odnos. Od tada su prošle mnoge zime i često se putovalo...

- Mislim da sad ne bih napustio HE „Piva“ i sve da mi neko ponudi. Ovo je odlično mjesto za rad i sticanje praktičnih znanja, ono što sam i očekivao od profesije. O kolegama imam samo riječi hvale, kaže Rutešić poslije petogodišnjeg radnog iskustva.

Iako mlad ili baš zbog toga, Danilo o svom poslu govori sa neskrivenim entuzijazmom i mnogo pozitivne energije. Kao čovjek koji je ovladao znanjima i vještinama profesije, sa lakoćom govori o planovima i obavezama. Kaže da se kao inženjer usavršava otkrivajući svakog dana nešto novo. Želja mu je da do kraja prati rekonstrukciju i modernizaciju HE „Piva“, da bude prisutan kad se stara oprema zamijeni novom kako bi učio i zaokružio svoje znanje o ovoj elektrani. Ističe profesionalizam njenih inženjera i cjelokupnog osoblja koji, zahvaljujući poznavanju stvari, elektranu u svakom trenutku drže u stanju maksimalne spremnosti. To je naročito važno i zbog okolnosti da HE „Piva“ radi u EES Srbije i da se za svaki neradni dan plaćaju penali. Srodivši se sa Pivom, a naročito sa njenim žiteljima i poslom kojeg obožava, Danilu se sada čine daleke i nerealne priče koje je slušao na početku o tome kako se iz ovih krajeva samo odlazilo. Potreba da se usavršava i u potpunosti ovlada tehnikom elektrane pobijedila je, tako da mu ni putovanje više ne pada teško.

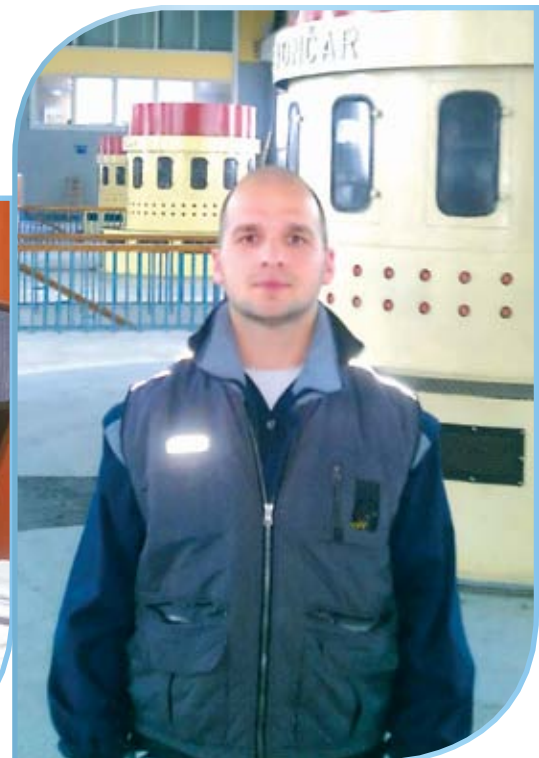
Ipak, želi da skrene pažnju na napore kojima su često, u zimskim uslovima, izloženi radnici na putu za HE „Piva“ a da, uprkos svemu, proces rada nikad ne trpi. Tako je bilo i prošle godine kad je u tunelu, u sniježnoj blokadi, idući od Mratinja prema Plužinama, ostao zarobljen autobus sa 47 putnika među kojima je bila i smjena elektrane. Nakon njihove evakuacije, mehanizacija je više od 20 dana čistila kanjon, a radnici su brodom, a zatim i kroz sniježne namete stizali na posao.

-Ovo kratko podsjećanje upućeno je onima koji misle da je nama lako. Ipak, bez obzira na sve, tu smo da u potpunosti služimo elektrani, naglašava Danilo.

Naporan dan i odgovoran posao traže i adekvatan odmor. Danilo nas demantuje. Nikad ne spava poslije podne. Obožava sport pa mu fudbal ili košarka služe kao relaksacija. Zimi, kad ugrabi, okreće se svojoj najvećoj sportskoj ljubavi – skijanju. Tu su i putovanja, još jedna Danilova pasija. Nedavno je bio u Italiji, u Rimu iz kojeg je ponio veličanstvene utiske, a trenutno se sprema za Njemačku. A poslije svakog putovanja, čeka ga, ne manje atraktivna, divlja ljepota kanjona Pive.

Olivera VULANOVIĆ

Srodivši se sa Pivom, a naročito sa njenim žiteljima i poslom kojeg obožava, Danilu se sada čine daleke i nerealne priče koje je slušao na početku o tome kako se iz ovih krajeva samo odlazilo. Potreba da se usavršava i u potpunosti ovlada tehnikom elektrane pobijedila je, tako da mu ni putovanje više ne pada teško.

FELJTON: Monografija "Resursi površinskih voda Crne Gore", mr Slavko Hrvačević (VI)

SLIV RIJEKE TARE

Mr Slavko Hrvačević, dipl.inž., naš poznati ekspert u oblasti voda, svoja dugogodišnja istraživanja vodnih resursa Crne Gore krunisao je vrlo lijepom i korisnom knjigom. Kao što i sam autor kaže u uvodu knjige - vodni resursi predstavljaju najveće prirodno bogatstvo Crne Gore. Ta resursna dragocjenost ne samo da dosad nije bila na odgovarajući način iskorišćena za dobrobit ljudi, već nije bila ni cjelovito monografski obrađena. Ideja o izradi monografije proistekla je iz autorovog dugogodišnjeg rada u Elektroprivredi Crne Gore, ali i kao saradnika Republičkog hidrometeorološkog zavoda Crne Gore. Sadržaj monografije »Resursi površinskih voda Crna Gore« koncipiran je sa namjerom da prije svega sintetizuje relevantne podatke, procese i projekte u oblasti voda i omogućiti formiranje solidne baze za dalju nadgradnju.

Tereni sliva rijeke Tare najvećim dijelom pripadaju Crnoj Gori, a manjim dijelom Bosni i Hercegovini. Prosječne padavine na slivu su oko 1703 mm vodenog taloga, sa prosječnim višegodišnjim proticajem oko 79.4 m kubnih u sekundi (HS Šćepan polje) vode i sa specifičnim modulom oticanja od 39.6 litara u sekundi po kilometru kvadratnom. Slivno područje je karstnog karaktera.

Rijeka Tara je najljepša rijeka u Crnoj Gori, a i šire, sa jedinstvenim kanjonom. Izvire ispod vrhova Maglića i Karimana (oko 2500 mnm). Rijeka Tara nastaje na koti oko 1100 mnm, gdje se sastaje Veruša sa Opasanicom. Odatle vodotok Tare do Mokovca, generalno ima skoro meridijanski pravac toka sa manjim skretanjem prema sjeveroistoku.

To je brza planinska rijeka, dužine toka oko 140 km. Teče dubokim kanjonom, preko 50 km od sela Poljske Bistrice do mjesta Đemske Luke. Rijeka Tara ima najduži tok na području Crne Gore, te na svom putu prima vode mnogobrojnih stalnih i povremenih vodotoka. Najvažnije pritoke su: sa desne strane Opasanica, Drcka, Skrbuša, Svinjača, Jezerštica (Biogradska rijeka), Rudnica, Selačka rijeka i Draga, a sa lijeve strane: Pčinja, Plašnica, Štitarica, Bistrica i Sušica.

Analizom hidrološko-klimatoloških parametara može se konstatovati da su padavine dosta neujednačene u čitavom slivu. Bogatstvo padavinama je izraženije u gornjim djelovima sliva sa generalnom tendencijom opadanja ka najnižvodnijim djelovima sliva. Visina vodenog taloga za čitavu površinu sliva iznosi 1703 mm. Vrijednosti specifičnog oticanja je oko 40 litara u sekundi po kilometru kvadratnom sa koeficijentom oticanja preko 0.70 ovaj sliv svrstava u vema vodna područja.

Srednji proticaj rijeke Tare, za višegodišnji niz, kreće se od 12.11 metara kubnih u sekundi, uz koeficijent oticanja 0.72 – HS Crna

poljana, do 79.36 metara kubnih u sekundi, koeficijenta oticanja 0.73 – HS Šćepan polje. Rasporedi oticanja tokom godine, sa srednjim mjesečnim proticajima od 2.33 metara kubnih u sekundi – HS Crna poljana, do 24.61 metara kubnih u sekundi – HS Šćepan polje u avgustu, do 25.18 metara kubnih u sekundi – HS Crna poljana, do 149.74 metara kubnih u sekundi – HS Šćepan polje u aprilu.

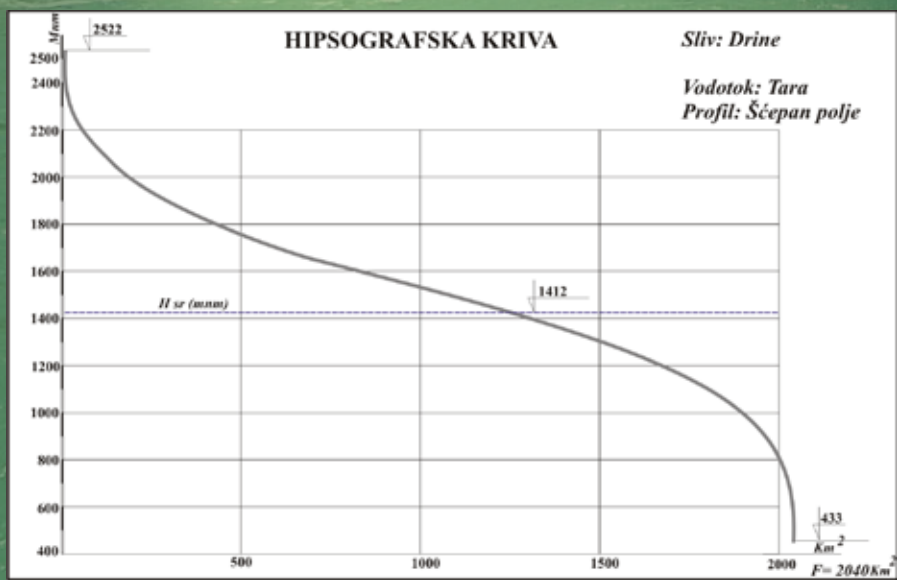
U slivu Gornje Tare brojni su izvori i to naročito povremeni. Sem površinskih tokova, dobar dio voda Tare prima od brojnih vrela sa obje strane rječnog toka. Takva vrela, nizvodno od Đurđevića Tare su, vrelo Ljutice, Bukovi, Bijela vrela, Sige i Slatinske Dubrave. Nizvodno od Tepaca ima još nekoliko jačih vrela. To su sa desne strane, kod Kruškogovog vrta i ispod sela Vrahovine, a sa lijeve ispod sela Nikovića i Vlaških usova.

Usvojena površina sliva Tare do HS Šćepan polje, iznosi 2040 kilometara kvadrat-

nih. Prosječna visina padavina za period 1949-1991. godine iznosila je 1703 mm. U SLIVU Tare formira se, na račun padavina $V_{\text{palo}} = 3.529,2$ miliona metara kubnih godišnje. Otica za navedeni period iznosi 79.36 metara kubnih vode u sekundi. S tim u vezi, oticaj sa sliva je $V_{\text{oteklo}} = 2.503,9$ miliona metara kubnih vode godišnje. Iz ovoga proizilazi da je evapotranspiracija (odnosno gubici koji uključuju i eventualno podzemno oticanje) za čitav sliv Tare 1.025,6 miliona metara kubnih godišnje ili % $P=29$.

Na osnovu gornjih pokazatelja može se zaključiti da se radi o izraženoj zakašćenosti predmetnih slivova, gdje se pri kontaktu padavina sa aktivnom površinom izvrši brza transformacija padavina površinskim i podzemnim oticanjem kroz pukotinski i kolektorski sistem karstnih terena ka izlaznom profilu.

Izdašnost sliva može se izraziti sa koeficijentom oticanja ($j = 0.73$) i modulom oti-

canja ($q = 39.6$ litara u sekundi po kilometru kvadratnom), što govori o vodnosti sliva.

Prirodni uslovi za iskorišćavanje hidroenergetskog potencijala rijeke Tare su vrlo povoljni. Proticaji, raspored podužnih padova, topografski i geološki uslovi, čime je ovaj sliv vrlo povoljan za hidroenergetsko i vodoprivredno rješenje čitavog toka Tare. Rijeka Tara je jedna od najznačajnijih Crnogorskih rijeka sa hidroenergetskog staništa, sa kanjonom koji predstavlja nadaleko poznati prirodni raritet.

Sliv Tare odlikuje se visokim padavinama i specifičnim oticanjima, po čemu se svrstava u izuzetno vodna područja. Prosječne padavine su na cijelom slivu 1703 mm vodenog taloga, dok u gornjem dijelu sliva dostižu vrijednosti i preko 2400 mm, stvarajući uslove za koncentraciju značajnih proticaja na relativno kratkim dionicama vodotoka. Zbog visokih vrijednosti koeficijenta oticaja u gornjem dijelu sliva, u najuzvodnijem dijelu sliva koncentrišu se veliki proticaji, što je od bitnog značaja za strategiju korišćenja voda Tare, posebno sa stanovišta mogućeg prevođenja voda u susjedne slivove radi značajne koncentracije pada.

Na relativno kratkom potezu rijeke, od izvorišta do Trebaljeva, protok se povećava na $Q=26.9$ metara kubnih vode u sekundi, čime se ostvaruju uslovi za ekonomično

iskorišćenje vodnih snaga kako na prirodnom pravcu, tako i derivacijom u susjedne slivove.

Padovi duž toka rijeke Tare, najčešće se kreću u opsegu od 3 do 5 m/km, sa značajnim koncentracijama na sljedećim mjestima:

- najnižvodniji dio, do km 15, gdje su padovi na po 5 km od 22 m do 26 m;

- središnji dio, u zoni između km 70 i 80, gdje je koncentracija pada od prosječno 8 m/km, sa skokom između km 75 i 80, gdje dostiže prosječnu vrijednost od 10 m/km; i

- najuzvodniji dio Tare, gdje se prosječne vrijednosti pada kreću od 7 do 10 m/km.

Veliki proticaji i značajne koncentracije padova stvaraju veoma povoljne vodne snage duž toka Tare. Koncentracija neto vodnih snaga je u zoni većih padova i proticaja i to: u najnižvodnijem dijelu rijeke Tare, od km 0 do 15, gdje iznosi 42.9 MW, što iznosi 2.86 MW/km; od km 70-80 gdje iznosi 32.5 MW, odnosno 3.25 MW/km. Na ostalim dionicama srednjeg i donjeg toka specifična neto snaga iznosi najčešće 1 do 1.5 MW/km. Ta vrijednost od oko 1 MW/km se održava uzvodno sve do Kolašina (ušće Plašnice), da bi se dalje uzvodno smanjivala na oko 0.5 MW/km zbog znatno smanjenih proticaja, i pored značajnih padova rijeke. Takav raspored neto snage vodotoka je od značaja za strategiju korišćenja gornjeg toka Tare.

Ukupne neto vodne snage rijeke Tare, pri prosječnom proticaju Q_{sr} iznose 211.4 MW (po VO CG -1981), što iznosi, prosječno 1.51 MW/km. Odgovarajući neto hidroenergetski potencijal od voda ispod prosječnog proticaja iznosi 1852 GWh. Odgovarajuća neto snaga značajnijih pritoka, pri prosječnom proticaju, iznosi oko 28 MW sa energetske ekvivalentom neto potencijala 245 GWh. Prosječna neto snaga za prosječni proticaj Tare i pritoka iznosi 239.4 MW, dok je odgovarajući hidroenergetski potencijal od voda manjih od prosječnog proticaja 2097 GWh.

Specifični potencijal od voda manjih od prosječnog proticaja iznosi za sliv Tare 1.03 kWh po metru kvadratnom, što ovaj sliv čini hidroenergetski vrlo značajnim. Specifični linijski potencijal duž toka Tare iznosi 13.22 GWh/km, što ovaj vodotok po koncentraciji linijskog potencijala svrstava u sam vrh, iza linijskog potencijala nizvodnog toka rijeke Pive, kod koje je taj pokazatelj 14.3 GWh/km. Imajući u vidu mogućnosti za izravnjanje voda u akumulacijama na Tari kao i veličine izgradnje hidroelektrana, ali i činjenicu da se iz ekoloških i drugih razloga ne mogu iskoristiti svi potencijali, naročito na pritokama, vjerovatno iskoristiv potencijal Tare i pritoka se procjenjuje na 2100 GWh u prirodnom toku.

/nastaviće se/

ZA ČLANOVE ZLATNOG TIMA ELEKTRONSKI RAČUN

Kopiju računa sa e-mail adresom na koju želite da se račun prosleđuje poslati na

racun@epcg.com

Okrugli sto „Prekogranični uticaji hidroenergetskih objekata na Crnu Goru“, krajem marta u Podgorici

U OČEKIVANJU IZVJEŠTAJA ZA ELEKTRANE NA DRINI I LIMU

Daliborka Pejović: Kvalitetne analize i stručno mišljenje o prekograničnom uticaju izgradnje hidroelektrana u regionu, na samoj granici sa Crnom Gorom, biće nam dragocjene za dalje postupanje i donošenje konačnih odluka

NVO „Green Home“, organizovala je okrugli sto sa namjerom da doprinese procesu javne rasprave povodom planirane izgradnje HE „Brodarevo 1“ i „Brodarevo 2“ na Limu i HE „Buk Bijela“ i „Foča“ na Drini, a u svjetlu činjenice da ti projekti mogu imati negativan uticaj na prirodu, hidrologiju i život stanovnika u blizini tih rijeka, sa crnogorske strane granice. Iako je to bila prilika da se javnost upozna sa rezultatima do kojih je došla Komisija za ocjenu studija o procjeni uticaja planiranih HE na životnu sredinu, dosadašnji rezultati i nalazi nijesu predstavljani učesnicima. Predsjednik Komisije, **Mihailo Burić**, kazao je da intenzivno rade na izvještaju za HE na Drini, ali da ga još nijesu konačno završili. Burić tvrdi da će rezultati biti vrlo interesantni te da će biti prostora za nevladin sektor, za Vladu, za politiku, kao i za međudržavnu saradnju na osnovu utvrđenih nalaza.

-Pribavili smo osnovni materijal i za HE na Limu i paralelno radimo i taj izvještaj, ali ne mogu precizirati kada će biti završen. Naše analize i usaglašeno stručno mišljenje prvo ćemo dostaviti Agenciji za zaštitu životne sredine koja nas je formirala, saopštio je Burić.

Državna sekretarka Ministarstva održivog razvoja i turizma, **Daliborka Pejović**, istakla je da je planirano da Komisija radi 90 dana i da u tom periodu analizira moguće prekogranične uticaje na teritoriju i stanovništvo Crne Gore.

-Razmatraju se eventualni uticaji na faunu, poseban aspekt uticaja na biodiverzitet, naročito botaniku i zoologiju. Razmatraju se i mogući klimatski uticaji, ukoliko bi eventualno došlo do gradnje hidroenergetskih objekata i moguće promjene na teritoriji Crne Gore, zatim uticaji upravljanja slivovima, energetske karakteristike objekata i međunarodno pravni aspekt ovog problema. Interes je Ministarstva održivog razvoja i Agencije za zaštitu životne sredine da dobiju kvalitetne analize i stručno mišljenje koje će, sigurno, biti dragocjeno za naše dalje postupanje i donošenje konačnih odluka, kazala je Pejovićeva.

Ilija Radović, koordinator rada Komisije koju čini 15 eksperata iz oblasti ihtiologije, botanike, biodiverziteta, hidrologije, klimatologije i energetike, kazao je da su, osim sagledavanja studija, pažljivo razmotrene i sve dostupne primjedbe na te dokumente te da će se nastaviti u tom smjeru do završetka izvještaja.

Nataša Kovačević iz NVO „Green Home“ negodovala je zbog toga što je dio rasprave obesmišljen bez izvještaja Komisije.

-Izuzetno je važno na pravi način informisati javnost, prikazati negativne i pozitivne posljedice izgradnje pomenutih objekata, edukovati građane o nečemu što se upravo njih tiče. Okrugli sto nam je prilika za direktnu komunikaciju i razmjenu mišljenja, s obzirom da postoje neslaganja po ovom pitanju između različitih zainteresovanih strana, ali malo je prostora za diskusiju bez nalaza Komisije, rekla je Kovačević.

Nezadovoljni time što ovom prilikom neće čuti ništa novo o HE na Drini i Limu bili su i predstavnici NVO „Ozon“ i „Breznica“. **Aleksandar Perović** i **Milorad Mitrović**.

Profesor biologije, **Daniilo Mrdak**, slažio se da se treba baviti prekograničnim uticajima na vrijeme i na odgovarajući način, ali da se treba čuvati i politizacije cijele priče. Mrdak je izrazio nadu da se ovoga puta, ipak, neće izaći iz domena stručnosti.

Biljana MITROVIĆ

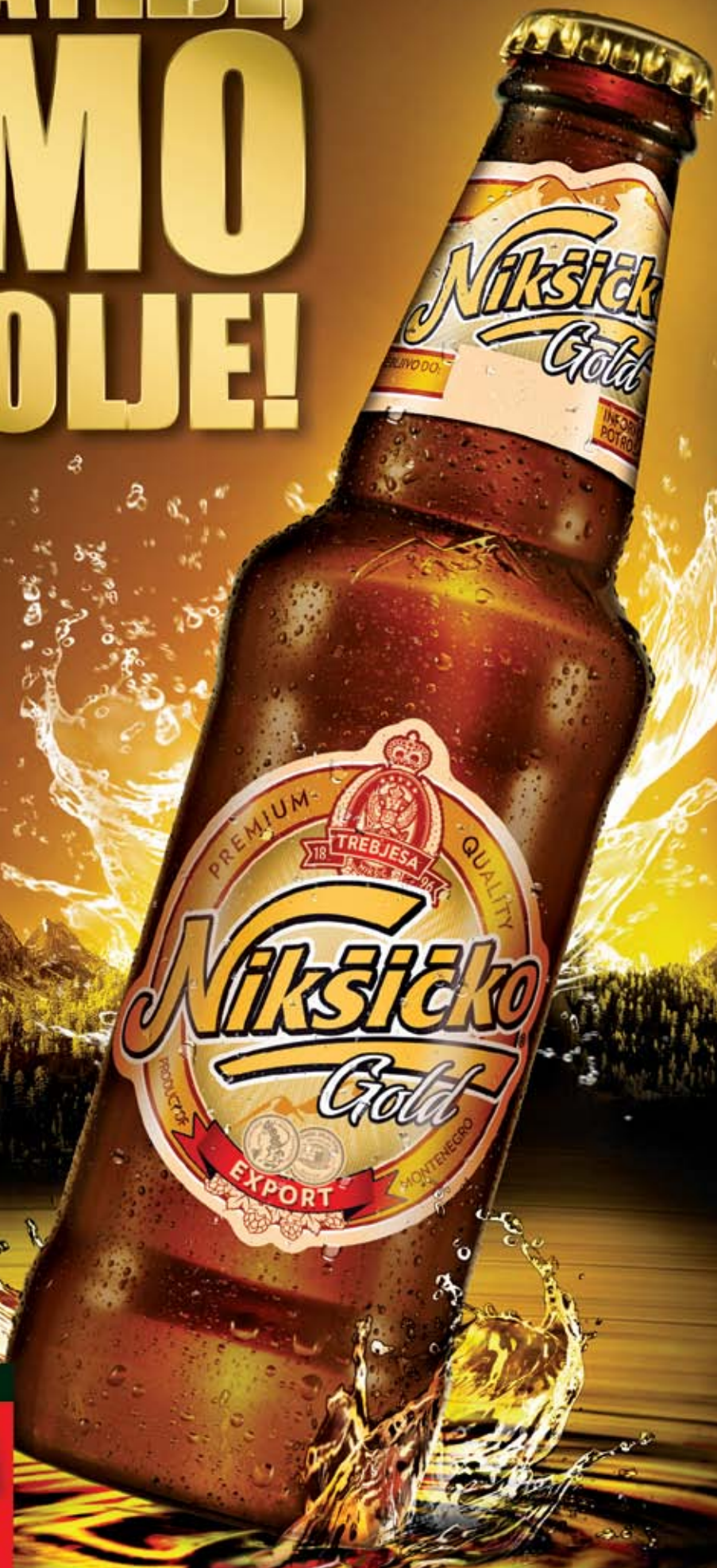
ELEKTRANE NA LIMU, NEZAKONITE

Sretena Đorđevića, pravnog zastupnika nevladinih organizacija Prijepolja i Brodareva, interesovalo je koje je aspekte uticaja Komisija razmatrala i šta je analizirala kada u Studiji za HE na Limu ne postoji poglavlje o prekograničnom uticaju.

-Crna Gora se uopšte ne pominje, a morala je biti uključena u izradu strateške procjene uticaja na životnu sredinu. Brane na Limu su visine između 40 i 50 m i imaju velika vodna tijela, tako da je u ovom slučaju negativni uticaj na životnu sredinu nesporan. Geomorfološke karakteristike te rijeke će se potpuno promijeniti, tvrdi Đorđević.

Đorđević je naveo više razloga zbog kojih cijeli poduhvat od samog početka obiluje nezakonitostima koje pravnicima djeluju nevjerojatno. Ne poštuje se ni ESHO konvencija ni relevantni zakoni u državi. Zato, „ne treba analizirati Studiju i tako joj davati legitimitet, već tražiti da se cijela procedura vrati na početak“.

ZA PRIJATELJE,
SAMO
NAJBOLJE!

UVIJEK MEĐU PRIJATELJIMA

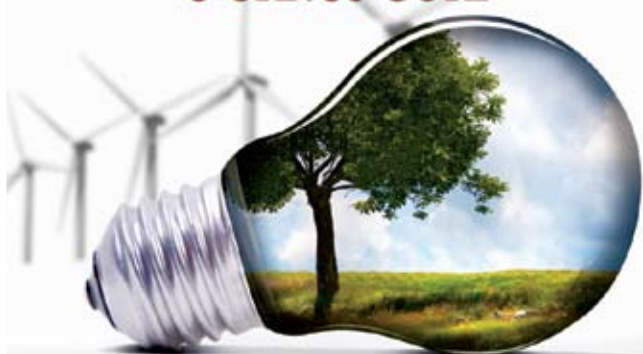
NOVA FLAŠA
0.25L

www.niksickopivo.com

Seminar o obnovljivim izvorima energije

POVEĆATI ENERGETSKI POTENCIJAL

POTENCIJAL OBNOVLJIVIH
IZVORA ENERGIJE
U CRNOJ GORI

eeStec
LC Podgorica

Izvršni rukovodilac Direkcije za poslovni i tehnički razvoj Elektroprivrede Crne Gore, **Roberto Kastelano**, učestvovao je na seminaru Udruženja studenata Elektrotehničkog fakulteta, EESTEC o obnovljivim izvorima energije.

Kastelano je studentima prezentovao karakteristike postojećih i potencijale budućih proizvodnih objekata na bazi obnovljivih izvora energije.

Na seminaru, koji je održan 19. aprila, zaključeno je da Crna Gora mora riješiti energetski deficit i povećati energetski potencijal. Pomoćnica ministra ekonomije, **Dragica Sekulić**, kazala je da se deficit može riješiti na dva načina.

-Kontrola potrošnje može se izvesti izgradnjom novih proizvodnih izvora, ili smanjenjem potrošnje konvencionalnih potrošača. Navika Crnogoraca je da troše struju i ne plaćaju. Prevelika količina električne energije neracionalno se koristi u domaćinstvima i industriji, pa moramo pronaći način da je zamijenimo energijom sunca, vjetra i biomase, rekla je Sekulićeva.

Prof.dr Sreten Škuletić kazao je da je hidroenergija najrasprostranjeniji i najupotrebljiviji obnovljivi izvor u Crnoj Gori, ali da nije dovoljno iskorišćen. Škuletić smatra da mora da se gradi više malih elektrana, ali da one nijesu rješenje za eliminisanje deficita. Profesor je dodao da Crna Gora ima izuzetne uslove za korišćenje sunčeve energije i odlične lokacije za vjetroelektrane.

Seminar je otvorio dekan ETF-a, **Zoran Veljović**.

[/epcg.com/](http://epcg.com/)

STRUČNI PRILOG: Luka Vučinić, dipl.ing.geologije za hidrogeologiju

ENERGIJA I ODRŽIVOST

Energija i održivost su dvije ključne teme koje će odlučno uticati na budućnost planete Zemlje. Danas su u svijetu među glavnim temama teme ekologije i zaštite okoline, koje su tijesno vezane za energiju i održivost. Energija je pokretačka snaga ekonomskog rasta, ali je često, također, istovremeno i uzrok ekološkog razaranja. Ona praktično djeluje na sve oblasti društvenog života, kao na primjer, obezbjeđivanje životne sigurnosti, snabdijevanje vodom, poljoprivredu, razvoj stanovništva, zdravlje, vaspitanje i obrazovanje, ponudu radnih mjesta, kao i na pitanje priraštaja stanovništva.

Potrošnja fosilnih i atomskih nosilaca energije, prije svega u industrijskim zemljama, ima na lokalnom, regionalnom i globalnom planu negativno dejstvo na okolinu. Mnogobrojna istraživanja u zemljama koje se nalaze na sjevernoj zemljinoj polulopti, ukazuju na neophodnost podizanja energetske efikasnosti, što dalje ukazuje na to da moramo forsirati obnovljive izvore energije. Nasuprot tome, u zemljama na južnoj zemljinoj polulopti, uglavnom, postoji porast potreba za energijom u cilju zadovoljavanja osnovnih životnih potreba stanovništva i omogućavanja postojećeg razvoja.

Tri su značajna i osnovna načela djelovanja koja se odnose na energiju i održivost:

- Korišćenje i trajanje jednog resursa ne smije biti veće od iznosa njegovog obnavljanja ili iznosa obnavljanja svih njegovih funkcija,
- Eksploatacija prirodnih resursa ne smije biti veća od sposobnosti okoline da te resurse obnovi, odnosno mjera ljudskog zahvatanja resursa mora biti u ravnotežnom odnosu u toku vremena koje je potrebno okolini za samostalnu stabilizaciju i
- Opasnosti i nepotrebni rizici za ljude i okolinu koji moraju da se smanje.

Ova osnovna načela djelovanja zahtijevaju preispitivanje snabdijevanja energijom u industrijskim i zemljama u razvoju. Energetsko pitanje je centralna polazna tačka za navedena osnovna načela održivosti, tako da je ono glavni problem današnje civilizacije.

Fosilni energetski resursi (ugalj, nafta, prirodni gas), počeli su da se stvaraju u zemljinoj kori prije oko 500 miliona godina, kada je sa postankom živog svijeta počeo proces fotosinteze. Njihova eksploatacija i korišćenje, najvećim dijelom sagorijevanjem, je počela prije nekih 200 godina. Ovi resursi će se praktično iscrpjeti u narednih 200 godina, jer su potrebe za energijom sve veće. Prema tome, ljudska vrsta će za oko 400 godina potrošiti ono što je priroda stvarala skoro 500 miliona godina.

Potrošnja energije u svijetu je porasla 20 puta od 1850. godine, 10 puta od 1900. godine i više od 4 puta od 1950. godine. Dramatičan porast potrošnje energije je posljedica rasta standarda života jednog dijela rastuće populacije. U sljedećih 100 godina doći će do većeg rasta potrošnje energije u industrijski razvijenom dijelu svijeta, koji sada čini oko 22% svjetske populacije. Izvori i potrošnja energije su se značajno promijenili u toku proteklih 150 godina. U svijetu se danas iz fosilnih goriva dobija oko 80% od ukupne potrošnje energije. Oko jedne trećine svjetske populacije (2 milijarde ljudi) još koristi drvo kao tradicionalni energetski izvor za svoje energetske potrebe. U svojim kućama oni ne koriste električnu energiju, ni derivate nafte, niti prirodni gas, što je jedan od uzroka siromaštva. S druge strane, bogatiji stanovnici svijeta troše stalno sve veće količine fosilnih goriva, hidroenergije i nuklearne energije za pogon sve većih vozila, zgrada i električnih uređaja.

Globalni problem, koji je u direktnoj vezi sa potrošnjom energije, je efekat „staklene bašte“. Njegovo prekomjerno djelovanje i štetne posljedice su stvorili ljudi. Glavni uzročnici efekta „staklene bašte“ su gasovi: ugljen-dioksid (CO₂) sa učešćem od oko 50% i metan (CH₄) sa 19% učešća. Oslobođanje CO₂ se ne može spriječiti u toku sagorijevanja fosilnih goriva, ali se može, na primjer, spriječiti zagađivanje mora, obala i rijeka od strane naftnih tankera pri njihovim havarijama, ili nekontrolisano izlivanje nafte i prirodnog gasa, koji sadrži 98% metana, kroz pukotine na cijevima naftovoda i gasovoda.

Rezerve fosilnih energetskih resursa iz kojih se dobija veći dio primarne energije (ugalj, prirodni gas, nafta i uran), su po današnjim

saznanjima ograničene na nekoliko decenija za naftu, do nekoliko vjekova za ugalj.

Zbog porasta potreba i potrošnje energije iz fosilnih izvora i neravnomjerne raspodjele njihovih resursa, očekuje se opasnost od svjetskih konflikata, odnosno ugrožavanje nacionalne, internacionalne ili, čak, globalne sigurnosti. Dva resursa su najčešći uzrok konflikata: pijaća voda i nafta. Voda je za život najvažnija, a nafta je do sada bila glavni nosilac energije za privredu u svijetu.

Održiv energetski razvoj zahtijeva odgovarajući energetski servis za zadovoljavanje osnovnih ljudskih potreba, poboljšanje socijalnog staranja i postizanje ekonomskog razvoja širom svijeta. Održivi energetski razvoj neće dovesti u opasnost kvalitet života sadašnjih i budućih generacija i neće kritično ugroziti ekosisteme. Održiva energetska budućnost je moguća kroz mnogo veću energetske efikasnost i mnogo veće oslanjanje na obnovljive energetske resurse u odnosu na današnje energetske obrasce i trendove. Veća energetska efikasnost će smanjiti rast potrošnje energije i poboljšati energetske usluge. Smjena fosilnih goriva sa obnovljivim izvorima u bliskoj budućnosti biće adresa za rješavanje svih problema povezanih sa poslovno korisnom energetskom budućnošću. Po ovom scenariju ubrzanje energetske efikasnosti smanjiće rast korišćenja energije u svijetu za 0,8% godišnje do kraja ovog vijeka. Isto tako, današnja biomasa, solarna, geotermalna energija i drugi obnovljivi izvori počće da doprinose u značajnom dijelu globalnom snabdijevanju energijom u toku naredne dvije decenije. Obnovljivi energetski resursi obezbijediće 40% od ukupnih energetskih potreba do 2050. godine i 80% do kraja 21. vijeka (Nakicenovic, Grubler & McDonald, 1998). Navedeni scenario niskog rasta ugljenika dovešće do smanjenja emisije ugljenika za oko 65% do 2050. godine i više od 90% do 2100-te godine u odnosu na scenario visokog rasta korišćenja uglja. Scenario niskog rasta ugljenika omogućiće ostvarivanje cilja postavljenog u Kjoto protokolu u vezi smanjenja emisije gasova „staklene bašte“ i stabilizovaće količinu ugljen-dioksida u atmosferi na oko 450 ppmv u drugoj polovini 21. vijeka. To će biti dovoljno da se značajno smanji rizik od globalnog zagrijavanja.

Svijet se ne smije kolebati između uspjeha njegove privrede i zaštite okoline, jer ih može imati oboje. Obnovljivi izvori energije su ekološki, ekonomski i razvojno politički multifunkcionalni. Oni su pogodni za okolinu i zdravlje, jer smanjuju regionalnu i globalnu emisiju CO₂ i drugih štetnih materija. Obnovljivi izvori energije su ključni element za održivi razvoj, jer omogućavaju zemljama u razvoju snabdijevanje električnom energijom i samostalan napredak.

Održiva energetska budućnost je moguća kroz mnogo veću energetske efikasnost i mnogo veće oslanjanje na obnovljive energetske resurse u odnosu na današnje energetske obrasce i trendove.

Veća energetska efikasnost će smanjiti rast potrošnje energije i poboljšati energetske usluge. Smjena fosilnih goriva sa obnovljivim izvorima u bliskoj budućnosti biće adresa za rješavanje svih problema povezanih sa poslovno korisnom energetskom budućnošću.

Dan planete Zemlje

SAČUVAJMO PRIRODU OD NAS SAMIH

Dan planete Zemlje u čitavom svijetu obilježava se 22. aprila. Prvi put ovaj datum obilježen je 1970. godine, a 30 godina kasnije proglašen je međunarodnim danom.

Cilj obilježavanja Dana planete Zemlje je da se ukaže na ugroženost prirode i na čovjekov nepar u odnosu prema njoj te na opasnost koja prijeti životu na Zemlji. Ovaj dan, 22. april, dobar je povod mnogobrojnim organizacijama, institucijama i pojedincima da preduzmu konkretnu akciju, te zaštite Zemlju i sve prirodne resurse.

Načini obilježavanja širom svijeta su razni. Akcije čišćenja životne sredine, obala, rijeka i jezera, sadnja drveća i cvijeća, odvajanje i sakupljanje reciklažnog otpada, festivali, otvaranje gradskih parkova, dječji karnevali - samo su neke od aktivnosti povodom Dana naše planete.

Poruka je da svaki pojedinac i organizacija moraju da se uključe u očuvanju prirode, kao i u obogaćivanju prirodne vegetacije. Da je i EPCG posvećena tim aktivnostima najbolje svjedoči nagrada „Zelena zvižda“, koju je naša kompanija prošle godine dobila za društveno odgovorno poslovanje, a povodom doniranja 20.000 eura za revitalizaciju park šume Gorica u Podgorici.

Pored očuvanja prirode, prilagođavanje postojećih industrijskih postrojenja evropskim standardima i korišćenje novih tehnologija jako je važno za očuvanje života na Zemlji. Takođe, smanjenjem potrošnje energije i korišćenjem obnovljivih izvora energije uticali bismo na smanjenje ispuštanja štetnih gasova u vazduh i smanjenje potrošnje fosilnih goriva. Savremeni način života nam sve više nameće potrebu da imamo racionalan pristup u korišćenju svih resursa. Električna energije nije izuzetak od tog principa. Najrasprostranjeniji način uštede električne energije je racionalna potrošnja. Na sajtu EPCG

(www.epcg.com) nalaze se korisni savjeti kako možemo da budemo razumni u potrošnji i na taj način damo doprinos očuvanju naše planete.

Dan planete Zemlje je naš dan, dan kada moramo da se sjetimo da zagađivanjem i uništavanjem planete uništavamo sami sebe. Moramo da promijenimo način razmišljanja i moramo da brinemo o planeti, o prirodi, jer tako na najbolji način brinemo i o nama samima.

Pripremio: Marko BURIĆ

POSTUPCI ZA OČUVANJE PLANETE

Evo nekoliko osnovnih postupaka, koje svaki pojedinac mora preduzeti u cilju očuvanja prirode:

- Staklene i plastične boce odlagati u posebno označene kontejnere ili vratiti u trgovine uz povratnu naknadu;
- Papir odvajati u posebne kontejnere, kao i baterije koje sadrže teške metale koji zagađuju okolinu;
- Racionalno koristiti vodu i energiju, uvijek isključiti nepotrebne potrošače i
- Češće hodati pješke ili koristiti bicikl, a manje automobil, čime se štiti okolina, ali i poboljšava lično zdravlje.

SURFUJUĆI INTERNETOM:

EKOLOŠKI BROD NA ENERGIJU VJETRA

Portugalski dizajner, **Manuel Karvaljero**, osmislio je koncept električnog broda koji se energijom napaja iz vertikalne vjetroturbine. Ovako koncipirani brod kombinuje ekološku održivost i pametan ekonomski potez u jednom proizvodu. Naime, korišćenjem vertikalne vjetroturbine brod je u mogućnosti zadovoljiti sve energetske potrebe za vrijeme plovidbe, a električna energija se nastavlja proizvoditi, čak, i dok je brod usidren u luci te se tako može prodavati u mrežu s obzirom da je u luci potrošnja puno manja.

[/croenergo.eu/](http://croenergo.eu/)

Brod na energiju vjetra

„ZELENI AUTO“ - AUTO GODINE

Na ovogodišnjem New York International Auto Show-u, električni automobil Tesla Model S proglašen je zelenim automobilom 2013. godine. Zbog elegantnog dizajna i raspona baterije od, čak, 460 kilometara sa samo jednim punjenjem, Model S nadmašio je električni Renault Zoe i Volvo V60 plug-in hibrid. Električni motor Modela S smješten je pozadi, sa 416 ks i 600 Nm. Tesla Model S ima dovoljno prostora za sedam putnika te dolazi sa tri različite baterije - 40 kW/h, 60 kW/h i 85 kW/h. Tesla Model S odlikuje početna cijena od 39.400 eura. Za one sa „dubokim džepom“ postoji i paket dodatne opreme koji nosi naziv Model S Performance. On obezbjeđuje kožni enterijer, umetke izrađene od ugljeničnih vlakana, aktivno vazdušno oslanjanje sa sportski baziranom vučnom silom i unaprijeđene točkove i pneumatike.

[/TeslaMotors/](http://TeslaMotors.com)

Tesla Model S

MARATONCI PROIZVODE ELEKTRIČNU ENERGIJU

Pariški maraton, koji je održan početkom aprila, dobio je sasvim novu, „energetsku“ dimenziju zahvaljujući inovativnom korišćenju kinetičke energije, više od 40 hiljada učesnika.

Zahvaljujući inicijativi koja je pokrenuta u saradnji sa kompanijom Šnajder Elektrik, dio maratonske staze bio je prekriven posebnim pločama koje proizvode energiju, a koje se aktiviraju prelaskom preko njih. Svaki trkač proizveo je osam vati energije koja je poslužila za napajanje električnih znakova i ekrana tokom održavanja maratona.

Pariški maraton je na ovaj način za vrijeme trajanja proizveo oko sedam kW/h električne energije. Inicijativa je pokrenuta s ciljem da se podigne svijest o mogućnostima korišćenja kinetičke energije.

[/croenergo.eu/](http://croenergo.eu/)

Pavegen ploče za proizvodnju energije

Moja domovina: Bukumirsko jezero

BISER MEĐU PLANINSKIM DIVOVIMA

April 2013.

Dovoljan je samo jedan odlazak na planinu, da vam ona uđe u krv. Jedan susret sa njom i osvojeni ste zauvijek, jedva čekajući da dođe neđelja, dan koji ste planirali za nju. Preko Meduna, Ubala, kroz sela Bezjova, Cvilina, Kržanja i Stravče u dužini oko pedeset kilometara put nas je doveo do Bukumirskog jezera. Smješteno između Kučkih planina koje se oko njega poput divova izdižu, čuvajući ga u dubodolini, ovaj kraj izuzetne ljepote posljednjih godina postao je omiljeno izletište, ali i kupalište, za brojne izletnike, planinare, kampere...

Makadamska staza vodi do samog jezera, tako da smo odlučili da se parkiramo na njenom početku, nastavljajući laganom šetnjom dalje put prema Bukumirskom jezeru. Već sa tog mjesta, odmah nam skreću pažnju, jasno vidljivi obronci planinskog vijenca Žijeva, među njima najvišojiji Surdup (2184 mnv), Štitan (2165 mnv), Velji vrh (2063 mnv) i vidno eksponiran Pasjak (2051 mnv) sa jedne i Torač (1873 mnv) sa druge strane. Vrhovi Žijeva zaista djeluju impozantno i zasigurno su pravi izazov i za iskusne planinare, međutim pohod na neki od ovih veličanstvenih vrhova ostavićemo za neki sljedeći put. Idemo ka jezeru, zapažajući da je okolina, uglavnom, travnata i blago valovita. Put vodi do nekoliko vikendica sa naše desne strane, graje razigrane djece i laveža pasa. Autentična omanja kamena kuća, crvenog limenog krova savršeno se uklapa u ovaj ambijent. Lijepo je vidjeti takve kuće, one su najbolji svjedoci nekadašnjeg načina života i običaja. Nakon kratkog zaustavljanja i obaveznog fotografisanja nastavljamo dalje, ali sad ne više makadamskom stazom. Odlučili smo popeti se na obližnji brežuljak. Pretpostavio sam da je jezero blizu, jer što smo se višojije penjali više se „otvarao“ pogled ispred nas. Isticali su se vrhovi Žijeva, ali i šumom obrasli brežuljci... Nije trebalo puno vremena, a ni napora.... sa lijeve strane zapazih, poput tankog srpa plavu liniju... Malo planinsko jezero, bilo je sasvim blizu... Smjestilo se tačno ispod brežuljka kojim se penjemo. Ubrzo otvara se pogled na jednu po-

lovinu jezera, a zatim, sa svakim narednim korakom panorama jezera postaje sve vidljivija dok konačno ne ugledah pomalo nepravilnu kružnicu koju čini Bukumirsko jezero. Sad sam već i na vrhu brežuljka i ispred mene se pruža jedinstvena panorama ovog kraja. Stjenoviti vrhovi, šumom obrasle njihove padine, travnate zaravnj sa Bukumirskim jezerom u sredini čine ovaj kraj živopisnim i posebnim. Do obala jezera vodi nas jasno utabana staza. Silazak je lagan i poste-

Površina mu je svega 19320 metara, širina 130, a dužina 210 metara i složitete se samnom, lako ga je običi, ali vjerujte mi, teško mu je odoljeti. Možda ponajviše fascinira njegova upornost da se održi, strpljivo čekajući prve prolječne dane kada se sa okolnih planina otapa snijeg čije se vode slivaju u njegov basen obnavljajući i jačajući ga.

pen, ali je poprilično toplo i prijala bi hladovina ili bar neki vjetrovi. Vjetra niotkuda, ali se niže pri jezeru nalazi manja šuma koja nas, bar za trenutak, štiti od izloženosti suncu. Iako bi nam osvježanje dobro došlo, a i jezero nas je mamilo svojom smaragdnom bojom, nismo planirali kupanje toga dana. Premda se nalazi na 1448 mnv i spada u lednička jezera,

posljednjih godina postalo je omiljeno izletišta, ali i kupalište za brojne izletnike, planinare, kampere... Površina mu je svega 19320 metara, širina 130, a dužina 210 metara i složitete se samnom, lako ga je običi, ali vjerujte mi, teško mu je odoljeti. Možda ponajviše fascinira njegova upornost da se održi, strpljivo čekajući prve prolječne dane kada se sa okolnih planina otapa snijeg čije se vode slivaju u njegov basen obnavljajući i jačajući ga. Jezero je bogato florom i faunom. Poput prstena okružuju ga lokvanji i trska dajući mu zelenkastu boju u obalskom dijelu, dok se na sredini jezera prelamaju nijanse svijetle i tamno plave...

Kažu da je jezero stanište neobičnog vodenog guštera-tritus alpestris montenegrinus. Sa njim se nismo susreli, niti smo iskušavali njegovu gostoljubivost. Uživali smo na obalama njegovog jezera, a on nas je možda posmatrao sakriven u gustoj mreži lokvanja ili je, pak, bio zaronjen u tamnim dubinama svoga jezera (17m). Posmatrajući ga sa distance, zbog svog položaja, oblika, svega što ga okružuje na momente me podsjeća na žensko džepno ogledalo. U njemu se ogledaju gorostasi Žijovskog masiva, nadmećući se međusobno u svojoj ljepoti i veličini. Koji je ljepši, veličanstveniji, graciozniji, „ogledalo“ nam neće reći... Ostavlja nam da sami prosudimo, a nama se zapravo sve sviđa.

**Tekst i fotografije:
Andrija KASOM**

LEGENDE O JEZERU

Za Bukumirsko jezero vezane su brojne legende. Većina njih pominje zmaja koji je živio u jezeru i plašio narod, tj. Bukumire. Zmaja su ubili vrelin kamenjem koje su ubacili u jezero, a po jednoj legendi on ih je napao i istrijebio, dok druga kaže da ih je prokleo da se sami među sobom pokolju. Jedna manje poznata legenda kaže da je uzrok nastanka jezera bio žedni putnik. Prolazeći tim krajem sjeo je da se odmori i pomislio: »Kada bi Bog dao da ima vode da se okrijepim, mogao bih poći dalje«. U tom času poteče voda iz stijena sa svih strana. Putnik se napi vode i zaspa. Kada se probudio zaravan ispred njega je bila puna vode. Tako je nastalo jezero iz koga legenda kaže, izlaze vile, igraju čudesne igre, mame mladiće k sebi u vodu, pjevaju zanosne pjesme i čekaju onog mladića da se vrati sa daleka puta i napije se vode. On još ne dolazi, a voda miruje i čeka...

najveći izbor sportske opreme u Crnoj Gori

POENTA JE U IZBORU!
100% HIT
SPORT VISION

BRAVERA
SPORT VISION

Podgorica-Ul.Slobode 87
-Ul.Hercegovačka 39
-Ul.Hercegovačka 42
-Delta City
Nikšić
-Ul.Njegoševa 8

Bijelo Polje-Ul.Slobode
Bijelo Polje-Ul.Ž.Žižića
Bar -Ul.V.Rolovića
Kotor -Trg od oružja
Berane -Ul.M.Zečevića

Savjeti ljekara:

Prim.dr Slobodan Vranješ, specijalista pedijatrije i magistar alergologije

ALERGIJA
-EPIDEMIJA
XXI VIJEKA

Prim. dr Slobodan Vranješ

: Epidemiološka istraživanja ukazuju da oko 20 odsto svjetske populacije boluje od neke alergije, najčešće od alergijskog rinitisa i alergijske astme. I pored toga što moderna medicina nudi brojne preventivne i terapijske strategije, broj oboljelih je posljednjih godina kontinuirano u porastu, naročito kod djece i mlađih odraslih osoba.

Šta su to alergije i kako nastaju?

Početkom XX vijeka, bečki ljekar von Pirque uveo je pojam alergije u medicinu. On je zapazio da kod manjeg broja ljudi, prilikom primjene konjskog seruma nastaje dramatična reakcija, drugačija nego kod ostalih. Tada je ovaj pojam i dobio ime pa, bukvalno prevedeno, riječ alergija znači drugačije, neuobičajeno reagovanje. Sklonost ka drugačijem reagovanju se nasljeđuje, odnosno, nasljedna je predispozicija koju zovemo atopija. Alergija se klinički ispoljava ako pored genetskih činilaca (predispozicije) postoji kompleksna interakcija faktora sredine, alergena i opšteg stanja organizma. Ukoliko jedan od ovih faktora izostane, alergija se neće pojaviti, što je važna činjenica u prevenciji bolesti. Alergijske reakcije pokreću alergene supstance koje se nalaze svuda oko nas. Zovu se egzoalergeni i u organizam

Preventivne mjere podrazumjevaju sprječavanje kontakta oboljelog sa inkriminiranim alergenom. Potrebno je, naime, odstraniti alergen iz životne sredine oboljelog ili, pak, ukloniti ugroženu osobu iz određene, iritirajuće okoline. Medikamentozni tretman podrazumjeva kombinaciju lijekova za svaku bolest pojedinačno. Tretman nije isti za svakog pacijenta, jer jedinstven pristup nije moguć zbog različitog stepena težine bolesti, predisponirajućih faktora, životnog doba bolesnika, dužine trajanja bolesti itd.

Imate li neku preporuku ili savjet za oboljele?

Ako ste jedan od onih kojima pomisao na proljeće ne izaziva osmjeh na licu već bolnu grimasu pri pomisli na suzne oči, crvenilo i curenje nosa, napade kihanja, što predstavlja najblaže simptome polenske alergije, pridržavajte se sljedećeg: izbjegavajte zapušteno zemljište, livade, izlaganje vjetru, košenje trave. Nosite naočare za sunce koje smanjuju kontakt alergena sa očima. Ukoliko nosite kontaktna sočiva, ne bi bilo loše da se, dok traje sezona polena malo odmorite od njih. Šetajte po kiši i neposredno poslije. Presvućite se nakon svake šetnje i operite kosu prije spavanja kako bi uklonili sav polen koji ste donijeli iz spoljašnje sredine. Redovno perite ruke i ne dirajte oči kad osjetite svrab. Nos možete isprati fiziološkim rastvorom. Izbjegavajte duvan i bazene sa hlorisanom vodom jer oni mogu pogoršati već postojeće simptome. Zatvorite prozore u spavaćoj sobi da vam prisustvo polena ne bi pokvarilo spavanje. Kola vozite zatvorenih prozora i bez uključene klime, osim uz ugradnju polenskog filtera. Prisutnost polena najveća je ujutro dok se tokom dana, sa porastom temperature i jačim sunčevim zracima, smanjuje. Iako nijesu otkrivene sve tajne koje sa sobom nose alergije, borba protiv njih je moguća i najčešće uspješna.

prodiru na razne načine, udisanjem, gutanjem, dodiranjem, direktnim ubrizgavanjem... Endoalergeni se stvaraju u ljudskom organizmu i nastaju tokom infekcije, trovanja i raspadanja ćelija. Nekad i hormoni mogu da se ponašaju po principu endoalergena, čime se objašnjavaju određene alergijske reakcije kod trudnica ili ljudi sa poremećajem rada žlijezda sa unutrašnjim lučenjem. Uročnici pojave alergije, pored alergena i stanja organizma, su i nespecifični faktori sredine kao što su aerozagađenje, duvanski dim, jaki mirisi, izduvni gasovi, hladnoća, stres....

Zašto je broj alergijskih oboljenja kontinuirano u porastu?

Epidemiološka istraživanja ukazuju da, oko 20 odsto svjetske populacije boluje od neke alergije, najčešće od alergijskog rinitisa i alergijske astme. I pored toga što moderna medicina nudi brojne preventivne i terapijske strategije, broj oboljelih je posljednjih godina kontinuirano u porastu, naročito kod djece i mlađih odraslih osoba. Brojni argumenati, u prvom redu incidenca, govore da je alergija bolest savremenog društva pa, iako nije zarazna, nazivaju je epidemijom XXI vijeka. Uzrok ove epidemije nije do kraja razjašnjen. Dovodi se u vezu sa više faktora. Zahvaljujući napretku u raznim oblastima (upotreba sredstava za higijenu, lijekova, vakcina), organizam ima manju potrebu da se bori protiv virusa, bakterija, parazita, tako da odbrambeni sistem slabi pri susretu sa alergenima. Urbanizacija, kao i razvoj industrije i tehnike povećava aerozagađenje koje, opet, štetno utiče na respiratorne puteve, a polen čini još jačim alergenom. Duvanski dim i drugi zagađivači dodatno pogoršavaju situaciju. Povećanje broja alergijskih oboljenja donekle je i prividno. Naime, mora se

konstatovati da su mnoge bolesti od kojih se ranije bolovalo, pa i umiralo, potpuno ili djelimično iskorijenjene vakcinacijama, odnosno boljim uslovima života. Zahvaljujući efikasnijem liječenju mnogih bolesti i alergijske se lakše identifikuju i postaju uočljive. Učestalost alergijskih bolesti se prividno povećava i zbog produžetka prosječnog životnog vijeka, tako da, dužim nizom godina, postoji veća mogućnost kontakta sa raznim alergenima.

Koje vrste alergija postoje?

Iako alergije više nijesu nepoznanica, do danas nije napravljena podjela koja zadovoljava sve kriterijume, tako da ni jedna nije prihvaćena. Radi lakšeg razumijevanja, prema uzročnom faktoru, govorimo o alergijama respiratornog trakta (inhalatnim), nutritivnim, alergijama na ubode i ujede insekata, na lijekove i kontrastna sredstva, kontaktne, fizičke (alergije na sunce, hladnoću, vodu, pritisak...) Posebnu grupu čine hronične idiopatske alergije. Alergijski rinitis predstavlja globalni problem od koga pati skoro četvrtina stanovništva. Učestalost javljanja kod djece je do 15 odsto i predstavlja najčešću bolest uzrasta školskog doba. Prema novijim podacima iz literature, 500 miliona ljudi u svijetu ima alergijski rinitis, a od toga 200 miliona (oko 40 odsto) su djeca. Iako se radi o čestom oboljenju koje može imati i ozbiljne posljedice, bolest je nerijetko potcijenjena i od strane ljekara i pacijenata, tako da se događa da je i liječenje neadekvatno. Alergijski rinitis se kvalifikuje među glavna respiratorna oboljenja zbog svoje učestalosti, uticaja na kvalitet života, na radnu produktivnost, pohađanje škole, ekonomsko opterećenje i povezanost sa astmom, sinusitisom i drugim oboljenjima. Osnovni simptomi aler-

gijskog rinitisa su kihanje u salvama, svrab, zapuštenost i obilna sekrecija nosa, suzenje i peckanje u očima, svrab nepca....

Koji su postupci i medikamenti na raspolaganju oficijelnoj medicini u borbi protiv ovog ozbiljnog oboljenja?

Ciljevi terapije su ublažavanje i smanjenje broja simptoma, poboljšanje kvaliteta života i sprječavanje komplikacija. Mogućnosti su sljedeće: preventivne mjere, medikamentozni tretman i specifična hiposenzibilizacija, odnosno imunoterapija.

Preventivne mjere podrazumjevu sprječavanje kontakta oboljelog sa inkrimisanim alergenom. Potrebno je, naime, odstraniti alergen iz životne sredine oboljelog ili, pak, ukloniti ugroženu osobu iz određene, iritirajuće okoline. Medikamentozni tretman podrazumjevu kombinaciju lijekova za svaku bolest pojedinačno. Tretman nije isti za svakog pacijenta, jer jedinstven pristup nije moguć zbog različitog stepena težine bolesti, predisponirajućih faktora, životnog doba bolesnika, dužine trajanja bolesti itd.

Posljednjih godina aktivno se razvija imunoterapija u obliku specifične sublingvalne vakcinacije raznim vrstama alergena. Mnogobrojna istraživanja su pokazala da ponovljena davanja niskih koncentracija alergena, sličnih onima koji izazivaju alergijski rinitis, dovodi do izlječenja oboljelih, što je jedina kauzalna terapija za sada.

Šta mislite o alternativnim metodama liječenja?

Svjetska zdravstvena organizacija je izdala dokument "Alergijski rinitis i njegov uticaj na astmu" (ARIA) u kojem su date precizne smjernice za dijagnostikovanje i liječenje ove bolesti. U dokumentu se navodi da se za liječenje alergijskog rinitisa sve češće koriste alternativne metode liječenja, u prvom redu homeopatija, akupunktura, fitoterapija... Homeopatski lijekovi, registrovani u Crnoj Gori mogu se naći na našem tržištu i uspješno se primjenjuju već nekoliko godina. Homeopatija je efikasan, naučni sistem liječenja. Riječ homeopatija potiče od grčkih riječi "homeo", tj. sličan i "pathos" – patnja, što bi značilo, slično bolesti ili patnji. Homeopatija se temelji na zakonu sličnosti koji glasi "similia similibus curantur" ili "slično se liječi sličnim". Homeopatski preparati su prirodne supstance mineralnog, biljnog ili životinjskog porijekla, potpuno neškodljive zbog velikih razblaženja i minimalnih doza u kojima se uzimaju. Teoretski, svaka prirodna supstanca je potencijalni lijek, a do danas ih je ispitano oko 3000. Oni su potpuno bezopasni i ne izazivaju nuspojave pa su veoma zahvalni za primjenu kod odojčadi, djece, trudnica i starih ljudi.

Olivera VULANOVIĆ

Who See Klapa, predstavnik Crne Gore sa Ninom Žižić na Eurosongu

IDEMO U FINALE!

U ekskluzivnom intervjuu za list "Elektroprivreda" bokeški hip hop sastav Who See: Dejan Dedović (Dedduh) i Mario Đorđević (Noyz), ističu da očekuju dobar nastup u Malmeu.

Who See Klapa i Nina Žižić (foto: facebook.com)

S obzirom na to da je muzički pravac za koji ste se odlučili hip hop je li bilo teško ostvariti zacrtane ciljeve u Crnoj Gori, ali i šire? Koliko je hip-hop uopšte popularan kod nas?

Hip hop je ono što najviše volimo bez obzira koliko je popularan. Zato smo mi tu, da promoviramo taj zvuk. Bilo je teško objašnjavati publici i medijima, društvu i roditeljima. Nekako smo uspjeli. Dešavalo nam se da nastupamo u gradovima i mjestima u kojima nikad do tad nije nastupao nijedan reper.

Snimili ste dosta pjesama do sada i odavno ste u muzici, ali čini se da ste najveći uspjeh do sada postigli sa numerom „Reggaeton Montenegro“. Predstavlja li ona prekretnicu u vašoj karijeri i koliko vam je značila nagrada MTV Best Adria Act?

Who See Klapa na snimanju spota za "Igranku" (foto: facebook.com)

za novogodišnji program. Međutim, sve je bilo iskreno i precizno obrazloženo sa njihove strane. E, onda smo mi počeli da razmišljamo o tome. Shvatili smo da je to veoma dobra šansa da iskusimo binu sa vrhunskom opremom, višemilionskim auditorijumom, putovanje u zemlje u kojima do sada nijesmo išli, reklama...

Mnogi tvrde da je duet sa Ninom Žižić pun pogodak, kao i saradnja sa Skaj Viklerom i Zoranom Markovićem Zonjom. Upravo je Zonjo, jednom prilikom, rekao da je najbolja ekipa na okupu. Kako ste vi zadovoljni timom koji je učestvovao u „stvaranju“ pjesme „Igranka“ kao i spota za nju?

Lično smo zadovoljni i ponosni cjelokupnom ekipom, pa i sa onima koje nijeste nabrojali ovd-

je. Još mnogo ljudi je tu pomoglo. Nećemo nabrajati, jer ćemo sigurno nekoga zaboraviti.

Spot za „Igranku“ je za nekoliko dana postao najgledaniji na Jutjub kanalu Eurosonga. To je razlog da budemo optimisti i očekujemo dobar rezultat u Malmeu. Kakva su vaša očekivanja?

Naša očekivanja su i bila takva, a nadamo se da će pjesma i nastup zaslužiti finale. Dalje bi bilo nezahvalno pričati.

Sigurno ste svjesni da je na Eurosongu, pored kvalitetne muzike i teksta, za uspjeh potreban i dobar scenski nastup. Pripremate li nešto u svom stilu, neobično i originalno?

Trudimo se, daćemo sve od sebe, vidjećemo...

Šta bi za vas bio najveći uspjeh, a šta neuspjeh na predstojećem Eurosongu?

Samim tim što je nama povjereno da predstavljamo zemlju na tom festivalu napravili smo uspjeh.

Šta ćete prvo da uradite ako pobijedite u Malmeu?

Ništa.

Marko BURIĆ

WHO SEE NA MTV TRONU

Pjesma sa kojom će se Who See sa **Ninom** Žižić predstaviti u zemlji Vikinga, "Igranka", je na tronu MTV top liste najboljih spotova regiona. "Igranka" je za kratko vrijeme postala jako popularna i to obećava dobar rezultat na Evroviziji. -Stvari se dobro kotrljaju. U prodavnici nas više ne gledaju kao da ćemo nešto da ukrademo, već nam povjerljivo saopštavaju da su glasali za nas. Policajci salutiraju kad prođemo pored njih u mom raspalom golfu, a na pjaci nas čašćavaju sirom i kajmakom, sa željom da budemo rumeni i zdravi za evrovizijski nastup. Nije loš ovaj šou biznis, kazao je Noyz za internet portal cdm.me.

Prvo polufinalno veče je 14.maja, a Who See sa Ninom Žižić nastupa deveti po redu. Režiser spota i scenskog nastupa u Švedskoj je **Zoran Marković Zonjo**. Nadamo se da ćemo naše predstavnike gledati i 18. maja u finalu ovogodišnjeg EUROSONGA.

Šahovski klub "Elektroprivreda"

NA POČETKU, ŠAMPIONSKI

Nakon uspješne prošlogodišnje sezone, kada su osvojili "duplu krunu" (osvojili državno prvenstvo i kup), **šahisti** "Elektroprivrede" su odlično započeli i nadmetanja u tekućoj sezoni.

Po riječima sekretara Kluba, **Jovana Milovića**, ekipa je odlično startovala na takmičenju za Kup Crne Gore.

- Prvo kolo smo "preskočili", jer smo bili osvajači prošle sezone, a u drugom krugu superparnik nam je bila ekipa "Crnogorac" sa Cetinja. Njih smo savladali u gostima i to sa dvije pobjede i dva remija po tablama, kaže Milović. Ekipa "Elektroprivrede" nastupala je (po tablama) u sastavu: **Boro Miljanić, Đorđije Kontić, Jovan Milović i Nenad Aleksić**, dok su za Cetinjane igrali: **velemajstor Božidar Ivanović, fide majstori Jovo i Saša Batričević i majstorski kandidat Kraljević**.

U četvrtfinalu je protivnik **šahistima** "Elektroprivrede" bila ekipa Nikšića.

- Igrali smo, kao gostujuća ekipa, u istom sastavu i zabilježili pobjedu od 3:1, koja nas vodi na finalni turnir koji se igra u Tivtu, kaže Milović.

Miljanić je na prvoj tabli savladao **Benderača**, Kontić remizirao sa **Sarićem**, Milović savladao **Cerovića**, dok je Aleksić remizirao sa **Tijanom Blagojević**.

- Ovim rezultatima smo pokazali da smo i dalje u vrhunskoj formi, te da smo i neugodan protivnik svim ekipama, zaključuje Jovan Milović.

Na finalnom turniru u Tivtu, pored šahista "Elektroprivrede" nastupiće ekipe Mimoze iz Tivta, Rumije i Mornara iz Bara.

Miodrag VUKOVIĆ

KOMENTAR PARTIJE DUEL NA PRVOJ TABLI

Srđan Benderač-Boro Miljanić [B30], Kup Crne Gore : Nikšić - Elektroprivreda (3 krug) - 21.04.2013

1.e4 c5 2.Nf3 Nc6 3.Nc3 e5 4.Bc4 Be7 5.d3 Nf6 6.Ng5 0-0 7.f4 d5 [Uobičajeno je 7...d6 8.0-0 sa "suvom tehničkom pozicijom". Potez u partiji vezan je sa žrtvom pješaka] **8.exd5 Bg4** [Važna preciznost. U slučaju 8...Nd4 9.0-0 Bg4 bijeli može igrati aktivno 10.Qe1] **9.Qd2 Nd4 10.fxe5 Nd7 11.d6 ??** [Gruba greška nakon koje je partija izgubljena. Nakon očekivanog 11.0-0 Nxe5 12.Bb3! bijeli bi zadržao pješaka, a crni kontraigru] **11...Bxg5 12.Qxg5 Nxc2+ 13.Kf2 Nxa1** [13...Qxg5 14.Bxg5 Nxa1 15.Rxa1 Nxe5 16.Re1 Nxc4 17.dxc4] **14.Qxg4 Nxe5 15.Qf5 Qh4+ 16.g3 Qd4+ 17.Kg2 Nc2 18.Nd5 Rad8** [18...Nxc4 19.dxc4 Qxc4] **19.Bf4 Ng6 20.Rf1 Nxf4+ 21.Rxf4 Qxd5+ 22.Bxd5 Ne3+ 23.Kf3 Nxf5 24.Rxf5 b6 25.Bc4 Rxd6 26.Re5 Rd7 27.h4 Rfd8 28.h5 Kf8 29.Rf5 Re7 30.g4 Rd6 31.g5 g6 32.hxg6 hxg6 33.Rf4 Kg7 34.Kf2 f6 0-1**

KOMENTAR: [Boro Miljanić]

Ekipa "Elektroprivrede" i "Crnogorac" pred meč na Cetinju

14 kolo nagradne igre „Budi u toku, budi u igri“

GLAVNA NAGRADA IDE U BERANE

Osim, sedmodnevnog boravka za dvije osobe u jednom od objekata EPSTURSA -a, po izboru dobitnika, glavne nagrade koju obezbjeđuje SOZ, te nagrade Lovćen osiguranja AD koji godišnje osigurava kuću ili stan, u 14. kolu naše nagradne igre prodavnice sportske opreme „Bravera“ poklanjaju četiri vaučera u vrijednosti od po 50 eura za kupovinu u njihovim prodajnim objektima u Crnoj Gori. Pivara „Trebjesa“, u ovom kolu, obezbjedila je pet kartona piva za učesnike naše nagradne igre. Direkcija za odnose sa javnošću poklanja pet dukserica navijača reprezentacije Crne Gore, kao i pet sportskih majica.

Sedmodnevni boravak za dvije osobe u jednom od odmarališta EPSTURS-a dobio je **Todor Čantrić (ED Berane)**.

Godišnje osiguranje kuće ili stana Lovćen osiguranja AD Podgorica pripalo je **Nadi Vukadinović (ED Budva)**.

Vaučere od po 50 eura za kupovinu u prodavnicama sportske opreme „Bravera“ dobili su:

1. **Slavica Šipčić (OJ Snabdijevanje Žabljak)**
2. **Nada Miljanić (GFD)**
3. **Darko Ivanović (ED Berane) i**
4. **Dalibor Nikolić (OJ Snabdijevanje Nikšić).**

Karton Nikšičkog piva dobili su:

1. **Slavica Mitrić (HE „Perućica“)**
2. **Vesna Pavićević (ED Cetinje)**
3. **Nataša Čizmović (GFD)**
4. **Svetlana Crnogorac (FC Snabdijevanje) i**
5. **Ibrahim Bulić (ED Podgorica).**

Duksericu navijača reprezentacije Crne Gore, poklon Direkcije za odnose sa javnošću dobili su:

1. **Slavko Nikčević (ED Nikšić)**
2. **Dragan Čalasan (HE „Piva“)**
3. **Vladeta Minić (TE „Pljevlja“)**
4. **Edita Šabanović (TE „Pljevlja“) i**
5. **Zorica Zogović (ED Mojkovac).**

Sportske majice, poklon Direkcije za odnose sa javnošću dobili su:

1. **Ratka Šundić (HE „Perućica“)**
2. **Milica Milikić (ED Bijelo Polje)**
3. **Svetlana Filipović (OJ Snabdijevanje Ulcinj)**
4. **Vladan Simonović (ED Kotor) i**
5. **Miroslav Đukić (ED Rožaje).**

Dobitnicima čestitamo, ostalima više sreće u sljedećem kolu.

NAPOMENA: Komisija koja nadgleda izvlačenje nagradne igre podsjeća da se, shodno pravilima, učesnici u nagradnoj igri obezbjeđuje popunjavanjem isključivo jednog kupona. Svi oni koji budu slali dva ili više kupona biće unaprijed diskvalifikovani!

REDAKCIJA

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

I u ovom kolu ocekuju vas brojne nagrade koje obezbjeđuju Sindikalna organizacija zaposlenih Elektroprivrede Crne Gore - AD Nikšić, Lovćen osiguranje, prodavnica sportske opreme Bravera, a očekuju vas i druge vrijede nagrade.

PRAVILA NAGRADNE IGRE

Priredivač nagradne igre "Budi u toku - budi u igri" je Direkcija za odnose sa javnošću EPCG. Svrha priređivanja je nagrađivanje zaposlenih, osim zaposlenih u Direkcija za odnose sa javnošću. Jedno lice ima pravo da popuni jedan kupon. Izvlačenje nagrada organizuje Direkcija za odnose sa javnošću, a imena dobitnika biće objavljena u narednom broju lista EPCG.

Nagradna igra lista "Elektroprivreda" petnaesto kolo traje do 10. 06. 2013.

PREPORUKA GRADSKJE KNJIZARE

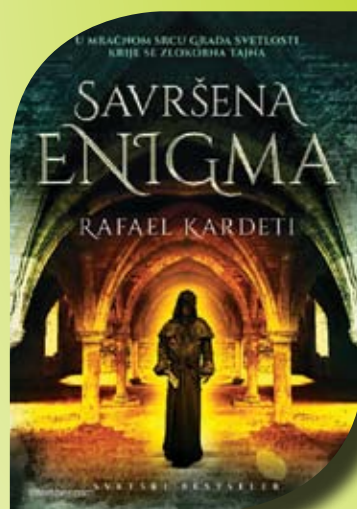
UZBUDLJIVI TRILER

"SAVRŠENA ENIGMA" /Rafael Kardeti/

Otkrijte mračne strane jednog fascinantnog svijeta – svijeta umjetnosti.

Knjiga Rafaela Kardetija je prva u nizu novog žanra, koji kombinuje umjetnost i neizvjesnost, učenje i avanturu, istoriju i savremenost. Jednog jutra, među velelepim zdanjima Sorbone, viševjekovnu tišinu i mir univerziteta potresla je jedna neobična smrt. Zašto bi Alber Kada, povučeni profesor srednjovjekovne književnosti, imao ijedan razlog da se ubije?

U međuvremenu, na drugom kraju Pariza, Valentinu Savi, talentovanu mladu restauratorku, posjećuje zagonetni stariji gospodin sa jedinstvenim zadatkom: da obnovi srednjovjekovni palimpsest čije izluzane stranice obećavaju da otkriju istinu o misteriji koja već stotinama godina fascinira naučnike i pisce širom svijeta.

Valentina će vrlo brzo saznati da su tajanstvene osobe koje žude da dođu u posjed tajni koje krije ovaj rukopis mnogo moćnije i mnogo okrutnije nego što je ikada mogla i da zamisli.

Uzbudljivi triler će držati vašu pažnju na najvećem nivou od početka pa do posljednjih stranica.

Uzbudljivi triler će držati vašu pažnju na najvećem nivou od početka pa do posljednjih stranica.

PROMJENA /Mo Jen/

Za razliku od većine djela sa istorijskom tematikom koja nam dolaze iz Kine, a koja se striktno drže hronologije političkih događaja, Promjena predstavlja „narodnu“ istoriju polazeći prevashodno od uzroka u kojima su društvena kretanja zasnovana, a ne od posljedica u koja su proistekla.

Koncentrišući se na događaje iz svakodnevice malih ljudi, Mo Jen uspijeva da udahne život istoriji opisujući uticaj socio-kulturoloških tektonskih promjena na prosječnog kineskog građanina...

PUTOVANJE KROZ PORTUGALIJU /Žoze Saramago/

Ova knjiga nije običan turistički vodič ili bedeker koji se nosi pod rukom, nego mnogo više od toga. Na svom putovanju kroz Portugaliju, njene skrivene kutke i viševjekovnu kulturu, Žoze Saramago je išao tamo gdje se uvijek ide, ali i tamo kuda se ne ide

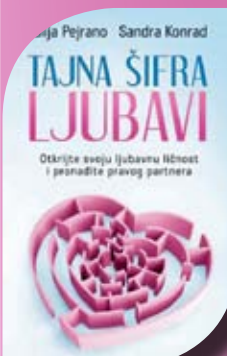
gotovo nikada. Zanimljivo je da, umjesto predgovorom, Saramago knjigu započinje zapisom iz Portugalije Iva Andrića...

TAJNA ŠIFRA LJUBAVI /Sandra Konrad, Julija Pejrano/

Psihoterapeut Julija Pejrano i bračni i porodični terapeut Sandra Konrad u ovoj knjizi podrobno se bave temom ljubavi. Ova knjiga je zasnovana na detaljnoj naučnoj studiji koja nas upozna je s neočekivanim rezultatima. Ljubavno „Ja“ obilježeno je duboko usađenim

potrebama, čežnjama i modelima ponašanja zasnovanih još u djetinjstvu. Autorke nam daju i detaljan test ličnosti na osnovu koga možete utvrditi osobine vaše ljubavne ličnosti...

IDEJA

NEK TI HRISTOVO VOSKRESENJE DONESI SREĆU, LJUBAV I BLAGOSTANJE, A USKRŠNJE PRVO JAJE SVE ONO ŠTO TI NEDOSTAJE.
HRISTOS VOSKRESE!!!

Dolazi Mujo kod doktora: - Doktore, potrebna mi je potvrda da ne mogu da radim! - Pa, šta vam fali? - Pa, ta potvrda!

Dragi, čini mi se da se karburator napunio vodom. - Jel ti znaš uopšte gdje se nalazi karburator? - Pa znam, u autu! - A gdje je auto? - U jezeru.

Nakon dugog vremena sretnu se dvije debeljuškaste prijateljice. - Nikako da izađem na kraj s tim kilama! - požali se jedna. - Ma šta sve nijesam pokušala: gladovanje, akupunktura, dijete... - Meni su preporučili jahanje! - kaže druga. - Ma nemoj, je li uspjelo? - I te kako. Kobila koju sam jahala smršala je 20 kg.

Ulovio student zlatnu ribicu koja mu kaže da će mu ispuniti jednu želju ako je pusti. 'Čekaj malo! Kako to samo jednu? Nijesu li obično tri želje?' 'Eeee, sad je po Bolonji.'

Njeguajte svoje vizije i snove, jer su oni djeca vaše duše i nacrti svega što možete ostvariti.

Napoleon Hill

Vaše trenutne okolnosti ne određuju gdje možete ići, one samo određuju od kuda krećete.

Nido Qubein

Vjerujete li da možete - na pola ste puta do cilja.

Theodore Roosevelt

Promijenite svoje misli i promijenite svoj svijet.

Norman Vincent Peale

Jedna svijeća može zapaliti hiljade drugih, a da joj se time ne skрати trajanje. Tako se i sreća nikad ne umanjuje ako se podijeli.

Buddha

tanja.nikcevic@epcg.com

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

BROJ TELEFONA _____

E MAIL _____

BUDI U TOKU - BUDI U IGRI

IME I PREZIME _____

POSLOVNA JEDINICA _____

BROJ TELEFONA _____

E MAIL _____

POSTANITE I VI ČLAN ZLATNOG TIMA

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić

POTPISITE PROTOKOL O PLAĆANJU DUGA U 3 RATE I ISKORISTITE MNOGOBROJNE POVOLJNOSTI

